

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ČESKO-ŠPANĚLSKÉ A ŠPANĚLSKO-ČESKÉ SLOVNÍKY TIŠTĚNÉ

Vedoucí práce: PhDr. Ondřej Pešek, Ph.D.

Autor práce: Eva Brabcová

Studijní obor: Španělský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 4.

2012

Prohlášení o původnosti práce:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne 4. ledna 2012

.....
Eva Brabcová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala PhDr. Ondřeji Peškovi, Ph.D. za jeho vstřícnost, cenné rady a odborné vedení při psaní této práce.

ANOTACE

Předmětem této práce jsou česko-španělské a španělsko-české tištěné slovníky. Cílem je analyzovat a porovnat vybrané slovníky podle daných kritérií. Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou uvedeny náležitosti formy a obsahu česko-španělských a španělsko-českých slovníků, jejich makrostruktury a mikrostruktury. V druhé, praktické části, jsou analyzovány vybrané slovníky, jejich náležitosti jsou porovnány. Za analýzou každého slovníku autorka uvádí své osobní hodnocení slovníku. V závěru práce jsou tato hodnocení shrnuta. Byly použity především slovníky obsahující běžnou slovní zásobu, menší část analyzovaných slovníků obsahuje slovní zásobu z hospodářské oblasti.

ANNOTATION

The theme of this Bachelor thesis is the description of the Czech-Spanish and Spanish-Czech printed dictionaries. The work is divided into two parts - theoretical and practical. In the theoretical part we dealt with the form and the content of bilingual dictionaries, with its macrostructure and microstructure. In the second part which is practical we analyzed selected Czech-Spanish and Spanish-Czech dictionaries and we compared its elements of structure. After the analysis of each dictionary we mentioned the evaluation of the dictionary. At the end of the work we summarized the evaluations. We mainly used the dictionaries containing commonly used vocabulary. Smaller part of the analyzed dictionaries is focused on economic vocabulary.

OBSAH

ÚVOD	9
I. TEORETICKÁ ČÁST	11
1. Základní pojmy.....	11
2. Typologie překladových slovníků.....	13
3. Způsob excerpce.....	17
4. Zásady při tvorbě překladových slovníků.....	18
5. Makrostruktura	19
6. Části dvojjazyčného slovníku	21
6.1. Úvod.....	21
6.2. Stat'.....	21
6.3. Přílohy.....	22
6.4. Dodatky.....	22
7. Heslo slovníku.....	23
8. Řazení hesel.....	23
9. Mikrostruktura.....	25
10. Výběr hesel do slovníku.....	26
11. Typy hesel.....	27
12. Skladba (části) hesel.....	28
II. PRAKTICKÁ ČÁST - analyzované slovníky	32
1. KUPČÍK M., (1992), Španělsko-český česko-španělský slovník, Montanex, Ostrava, ISBN 80-85300-62-1	32
2. PROKOPOVÁ L., (1999), Praktický slovník španělsko-český česko-španělský, Leda, dotisk 1. vydání 2004, ISBN 80-85927-39-X	33
3. PROKOPOVÁ L., (1991), Španělsko-český česko-španělský kapesní slovník, Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 5. vydání, ISBN 80-04-25967-7	35

4. UCHYTIL V., UCHYTIL T., (2007), Španělsko-český česko-španělský slovník, diccionario español-checo checo- español, SIMON AND SIMON PUBLISHERS, Praha, 2. vydání, ISBN 978-80-86922-03-4	37
5. HÁKOVÁ J., (1999), Španělsko-český česko-španělský slovník, diccionario español-checo checo- español, nakladatelství V RÁJI, Praha, ISBN 80-85894-71-8	38
6. CHALUPA J. a kol., (2008), Španělsko-český česko-španělský slovník, FIN PUBLISHING, Praha, 1. vydání, ISBN 978-80-86002-88-0	40
7. DUBSKÝ J., REJZEK V., (1988), Česko-španělský slovník, Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 3. vydání	43
8. DUBSKÝ J., REJZEK V., (2007), Španělsko-český česko-španělský slovník, LEDA, 2. vydání, ISBN 978-80-7335-085-7	46
9. Kolektiv autorů, (2004), Španělsko-český česko-španělský slovník, FIN PUBLISHING, Olomouc, 3. vydání, ISBN 80-86002-55-1	50
10. DUBSKÝ J. a kol., (1996), Velký česko-španělský slovník, I. díl A-O, II. díl P-Ž, LEDA, ACADEMIA, Praha, 1. vydání, ISBN 80-200-0366-5 (Academia, Praha, soubor), ISBN 80-85927-23-3 (Leda, Praha, soubor)	52
11. DUBSKÝ J. a kol., (1993), Velký španělsko-český slovník, I. díl A-H, II. díl I-Z, ACADEMIA, Praha, 2. opravené a rozšířené hledání, ISBN 80-200-0483-1 (soubor)	55
12. HOLÁ Z., (2009), Česko-španělský odborný slovník, A-O, 1. díl, P-Ž, 2. díl, Computer Press, a.s., Brno, 1. vydání, ISBN 978-80-251-2239-6	60
13. HLAVIČKOVÁ V., MACÍKOVÁ O., ŠPÍGLOVÁ V., (2003), Španělsko-český a česko-španělský hospodářský slovník, Diccionario económico español-checo checo-español, Nakladatelství Fraus, Plzeň, 1. vydání, ISBN 80-7238-261-6	62
14. FREITAGOVÁ I., (1996), Slovník z oblasti obchodu a podnikání španělsko-český česko-španělský, Slezská univerzita Opava, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, Karviná, ISBN 80-85879-49-2	65

ZÁVĚR	67
RESUMEN	72
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	75

ÚVOD

Ve většině států Evropské unie je dnes povinná výuka cizích jazyků. Vzdělávání v této oblasti souvisí s otevřeným pracovním trhem a volným pohybem osob. V posledních letech tak i v České republice stoupla poptávka po jazykových kurzech a slovnících různých jazyků, které svým uživatelům napomáhají k osvojení jazyka a rozšiřování slovní zásoby. Slovník je nezbytný pro překlad textů, pro jejich porozumění.

Tato práce je věnována česko-španělským a španělsko-českým tištěným slovníkům. Toto téma jsem si vybrala z důvodu, že úzce souvisí s mým studijním oborem, slovník při studiu využívám téměř neustále.

Práce je rozdělena do dvou hlavních částí - části teoretické a části praktické. V teoretické části jsou v kapitole Základní pojmy vysvětleny pojmy jako je lexikografie, dvojjazyčná lexikografie, dále jsou uvedeny definice slovníku obecně a překladového slovníku. V další kapitole se zabýváme dělením typů slovníků s uvedením názorů odborníků na lexikografii. Třetí kapitola je věnována způsobu excerpcce textů při tvorbě slovníku včetně uvedení konkrétních typů pramenů. Ve čtvrté kapitole jsme se zaměřili na zásady při tvorbě překladových slovníků, následuje kapitola pojednávající o makrostruktuře slovníků. V šesté kapitole, která navazuje na kapitolu o makrostruktuře slovníku, se podrobněji věnujeme prvkům makrostruktury neboli částem dvojjazyčného slovníku. V další kapitole uvádíme definice hesla jako takového, dále je popsán systém řazení hesel.

Následuje osmá kapitola pojednávající o mikrostruktuře slovníku. Na tu navazujeme popisem struktury hesel ve slovníku. Dále jsou zařazena kritéria pro výběr hesel do slovníku, typy hesel a skladba neboli části hesla.

V praktické části jsme analyzovali celkem 14 slovníků, z toho 10 slovníků je španělsko-českých a česko-španělských, tři jsou čistě česko-španělské a jeden je španělsko-český. Z jiného hlediska můžeme rozdělit uvedené slovníky na 11 titulů obsahujících obecnou slovní zásobu, jeden odborný slovník, obsahující slovní zásobu z více oborů, a dva slovníky zaměřené na ekonomii, obchod a podnikání.

Při tvorbě této práce byly použity prameny především španělských autorů, zabývajících se lexikografií, které jsou uvedené v seznamu použité literatury. Můžeme

jmenovat titul *Los diccionarios. Introducción a la lexicografía del español* od Eleny Bajo Pérez, *Introducción a la lexicografía española* od Félix Córdoba Rodríguez nebo *Manual de técnica lexicográfica* od autora Josého-Álvara Porto Dapeny. Z českých titulů mělo při tvorbě této práce zásadní význam dílo *Manuál lexikografie* od Františka Čermáka a Renáty Blatné, ve kterém jsou obsaženy obecné prvky české lexikografie, včetně překladové lexikografie.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Základní pojmy

Lexikografii neboli česky slovníkářství, lze obecně charakterizovat jako jazykovědný obor, zabývající se popisem slovní zásoby, zejména v slovnících, sestavováním slovníků a zásadami jejich tvorby. Jiná definice popisuje lexikografii jako jazykovědnou disciplínu, která se zabývá teorií i praxí zpracování slovní zásoby jazyka ve slovnících.¹ (2000, str. 457)

Podle Eleny Bajo Pérez² (2000, str. 11) je lexikografie disciplína, která se zabývá tvořením jazykových děl. Těmi mohou být slovníky, glosáře nebo tezaury. Tato díla mohou obsahovat informace o jednom, dvou či více jazycích. Podle E. Bajo Pérez lze lexikografii dělit na teoretickou neboli metalexikografii (*lexikografía teórica, metalexicografía*), která se zabývá historií, strukturou, metodologií slovníků, odlišnostmi jejich použití a komercializace, a na praktickou lexikografii, která slovníky vytváří.

G. Haensch³ (1997, str. 29-30), stejně jako E. Bajo Pérez, rozděluje lexikografii na teoretickou neboli metalexikografii, která zkoumá kromě historie a struktury také typologii, účel a souvislosti s jinými jazykovými disciplínami, a praktickou lexikografii, která tvoří slovníky.

J.- Á. Porto Dapena⁴ (2002, str. 23-24) lexikografii nedělí a mluví o ní jako o *“disciplíně, která se zabývá vším, co se týká slovníků, jak jejich vědeckým obsahem (studium slovní zásoby), tak hmotným zpracováním a technikami použitými k jeho vytvoření, a nakonec, analýzou těchto dvou hledisek.”*⁵

Podle F. C. Rodríguez⁶ (2001, str. 5) je lexikografie *„technika pro vytváření slovníků“*⁷ nebo také *„disciplína aplikované lingvistiky, jejímž úkolem je sběr a popis slov a*

¹ •PETRÁČKOVÁ V., KRAUS J. & kol., (2000), Akademický slovník cizích slov, Academia, Praha.

²BAJO PÉREZ E., (2000), Los diccionarios. Introducción a la lexicografía del español, Trea, Gijón

³ HAENSCH G. , (1997), Los diccionarios del español en el umbral del siglo XXI, Ediciones Universidad de Salamanca, Salamanca

⁴ PORTO DAPENA, J.-Á., (2002), Manual de técnica lexicográfica, Arco/Libros, S.A., Madrid

⁵ „...una disciplina que se ocupa de todo lo concerniente a los diccionarios, tanto en lo que se refiere a su contenido científico (estudio del léxico) como a su elaboración material y a las técnicas adoptadas en su realización o, en fin, al análisis de los mismos“

⁶ CÓRDOBA RODRÍGUEZ F., (2001), Introducción a la lexicografía española, Univerzita Palackého, Olomouc

⁷“técnica de componer diccionarios“

slovních kombinací.“⁸ Rodríguez se domnívá, že je dnes lexikografie považována pouze za praktické použití postupů k vytvoření správného produktu a tím je jí odpírán charakter vědy.

Nejvýstižnější z těchto hledisek je podle našeho názoru definice lexikografie od G. Haensche, který konkrétněji definuje teoretickou i praktickou složku lexikografie.

Dvojjazyčná lexikografie má za cíl hledání možností a prostředků vzájemné substituce jazyků pro adekvátní překlad.

Slovník, bez ohledu na typologii, je komplexní a strukturovaný soubor hesel, ke kterým hledáme ekvivalentní hesla v druhém souboru.

Podle názoru E. Bajo Pérez⁹ (2000, str. 14) je slovník „*katalog nebo sbírka lexikálních jednotek definovaných nebo vysvětlených určitým způsobem a seřazených podle určitého řádu.*“¹⁰ Autorka uvádí, že výraz *diccionario* (slovník) je hyperonymem pro více jazykových děl, jako je *glosario* (glosář), *vocabulario*, *tesoro* (tezaurus), *concordancias*, *léxico* (lexikon), *enciclopedia* (encyklopedie). F. Córdoba Rodríguez¹¹ (2001, str. 8) a J.-Á. Porto Dapena¹² (2002, str. 35) mají na definici slovníku podobné názory jako E. Bajo Pérez, nezmiňují ale způsob řazení hesel.

Podle autora J. Martíneze de Sousa¹³ (1995, str. 115) lze slovník popsat asi čtyřmi definicemi. První z nich je „*soubor slov, slovních obrátů, rčení, sousloví jednoho jazyka nebo soubor termínů z vědy, techniky, umění, různých oborů apod., obvykle řazených podle abecedy*“¹⁴. Další definice říká, že slovník je „*kniha, kde se vedle slov v jednom jazyce, obvykle v abecedním pořadí, vyskytují jejich ekvivalenty v dalším či dalších jazycích.*“¹⁵ Tato definice platí spíše konkrétně pro překladové slovníky. Dále J. Martínez de Sousa mluví o slovníku jako o „*díle, které do abecedního řazení uspořádává jména, skutky, události apod.*

⁸ „...disciplina de la lingüística aplicada que se ocupa de recoger y describir palabras y combinaciones de palabras“

⁹ BAJO PÉREZ E., (2000), Los diccionarios. Introducción a la lexicografía del español, Trea, Gijón

¹⁰ „un catálogo o colección de unidades léxicas definidas o explicadas de algún modo, que se disponen en un orden determinado“

¹¹ CÓRDOBA RODRÍGUEZ F., (2001), Introducción a la lexicografía española, Univerzita Palackého, Olomouc

¹² PORTO DAPENA J.-Á., (2002), Manual de técnica lexicográfica, Arco/Libros, S:A., Madrid

¹³ MARTÍNEZ DE SOUSA J., (1995), Diccionario de lexicografía práctica, BIBLOGRAF, S.A., Barcelona

¹⁴ „Recopilación de las palabras, locuciones, giros y sintagmas de una lengua o, dentro de ella, los términos de una ciencia, técnica, arte, especialidad, etc., generalmente dispuestos en orden alfabético“

¹⁵ „Libro en el que al lado de las palabras de una lengua, generalmente en orden alfabético, figuran sus equivalentes en otra u otras lenguas.“

týkající se sledu znalostí.“¹⁶ Poslední definice slovníku zní „slovník je abecední seznam nebo také jakýkoliv seznam termínů řazených podle abecedy.“¹⁷

Částečně by se dalo souhlasit s autorem J. Martínezem de Sousa, že jde o data seřazená podle abecedy, toto kritérium ale neplatí vždy (případ hnízdování). Nejlépe podle našeho názoru slovník popisuje E. Bajo Pérez, která mluví o řazení dat podle určitého řádu, čímž rozšiřuje možnosti řazení nejen podle abecedy. E. Bajo Pérez dále mluví o exemplifikaci a definici dat ve slovníku, které jsou obsaženy ve většině typů slovníků.

Překladový slovník je podle Čermáka¹⁸ (1995, str. 231) „příručka mapující lexikálně-sémantické korelace a všechny další systémové vztahy mezi dvěma jazyky, s nimi pevně spjaté, která má komplexní paradigmaticko-syntagmatickou povahu.“

Překladové nebo dvojjazyčné slovníky popisuje F. Córdoba Rodríguez¹⁹ (2001, str. 108) jako „díla, jejichž náplní jsou překlady slov z jednoho jazyka výchozího, do jazyka cílového.“²⁰

Obě tyto definice jsou podle našeho názoru odpovídající, ačkoliv definice Čermáka je vhodnější, hledisko Córdoba Rodrígueza je příliš zjednodušené.

2. Typologie slovníků

Editoři knihy *Manuál lexikografie* uvádějí přehledné schéma hlavních typů lexikografie a slovníků.

Rys	Typ slovníku
(1) (Obsah) obecně	a) encyklopedické b) jazykové (viz 2)
(2) (Čas) jazykové	a) diachronní: historické ;; etymologické b) synchronní (viz 3)
(3) (Jazyky) synchronní	a) vícejazyčné/překladové: dvoujazyčné vícenjazyčné b) jednojazyčné (viz 4) – zde i rozsah

¹⁶ „Obra que ofrece por orden alfabético nombres, hechos, noticias, etc., referentes a un orden de conocimientos.“

¹⁷ „Abecedario, cualquier lista cuyos términos aparecen en orden alfabético.“

¹⁸ ČERMÁK F., BLATNÁ R., (1995), *Manuál lexikografie*, H a H, Jinočany

¹⁹ CORDOBA RODRÍGUEZ F., (2001), *Introducción a la lexicografía española*, Univerzita Palackého, Ostrava

²⁰ ...“ obras cuyo contenido es dar equivalentes de traducción de los vocablos de una lengua (lengua de partida) a otra (lengua meta)...“

(4) (Cíl) jednojazyčné	a) normativní (obv. školní) b) deskriptivní/vědecké (viz5)
(5) (Uspořádání) deskriptivní	a) jiné: retrogradní frekvenční věcné/tezaurové b) alfabetické (viz 6)
(6) (Oblast) alfabetické	a) dílčí aa) individuální: autor/díla ab) geograficky stratifikované: dialektické ac) sociálně stratifikované: argotické aj. ad) oborové věcné: terminologické slangové ae) oborově jazykové: onomaziologické frazologické onomastické b) celonárodní (viz 7)
(7) (Východisko)	a) onomaziologické aa) tezaurus/věcný ab) synonymické ac) hyponymické aj b) sémaziologické (viz 8) ba) obecné- dílčí (ne/normativní) bb) ortografické – ortoepické (ne/normativní)
(8) (Médium uložení)	a) knižní b) elektronické

Tabulka č. 1 - Typologie slovníků

Slovníky lze podle Čermáka ²¹ (1995, str. 233-234) rozdělit podle různých kritérií.

- 1) **Podle počtu jazyků** - slovníky jednojazyčné, dvojjazyčné či vícejazyčné.
- 2) **Podle nositele jazyka** - jazyk lze rozdělit na národní jazyk, kam patří kategorie jako je spisovný jazyk, slang, argot, profesní mluva aj., a na idiolekt, což je jazyk jednotlivce s jeho vlastním výběrem gramatiky a slovní zásoby.
- 3) **Podle rozsahu komunikace** - slovník uživatelsky obecný nebo s omezenou oblastí, kterou může být např. hantýrka.
- 4) **Podle oboru jazyka** - slovník jazyka obecného nebo slovník týkající se určité jazykové nauky, např. frazeologie (nauka o ustálených slovních spojeních).
- 5) **Podle oboru věcného** - slovník specializovaný, např. terminologický nebo nespécializovaný.

²¹ ČERMÁK F., BLATNÁ R., (1995), Manuál lexikografie, H a H, Jinočany

6) Podle pojetí času - slovník diachronní, který sleduje vývoj a proměny jazyka v průběhu času a slovník synchronní, který zkoumá struktury a vztahy v současném jazyce.

7) Podle zaměření slovníku, kdy mluvíme např. o slovníku obecném či studijním.

U překladových slovníků mluví Čermák²² (1995, str. 233) o čtyřech funkcích neboli uživatelských typech slovníku. Například pro češtinu a polštinu je třeba pro jejich syntézu a analýzu mít slovník:

- 1a) česko-polský kódovací, tj. pro Čechy,
- 1b) česko-polský dekodovací, tj. pro Poláky,
- 2a) polsko-český kódovací, tj. pro Poláky,
- 2b) polsko-český dekodovací, tj. pro Čechy.

U těchto čtyř funkcí slovníku lze brát v úvahu navíc rozdělení na aktivní a pasivní slovník. Takto rozlišujeme orientaci na plnou nebo pouze přibližnou syntézu (IA, IB) a plnou nebo přibližnou analýzu (IIA, IIB). Tím se funkce, tedy i typy slovníku podle Čermáka mohou rozšířit na osm.

E. Bajo Pérez²³ (2000, str. 15) rozlišuje slovníky podle typu uživatele na **všeobecné**, určené uživatelům znalým jazyka a slovníky **dvojazyčné** nebo **jednoazyčné pro cizince**, které mohou užívat osoby, studující např. španělštinu jako druhý jazyk. Poslední typ slovníku je **školní** slovník, pro uživatele, který studuje svůj mateřský jazyk.

F. Córdoba Rodríguez²⁴ (2001, str. 109-110) dělí dvojazyčné slovníky na **aktivní** a **pasivní**. Aktivní slovník podle autora věnuje pozornost hlavně oblasti jazyka cílového, v němž by měla být vyjádřena informace gramatická, sémantická, stylistická, srozumitelná pro uživatele, který není rodilým mluvčím.

Pasivní slovník se může omezit na pouhý seznam přeložených hesel a spoléhat se na uživatelské jazykové znalosti a schopnosti, které mu umožní tyto překlady rozlišit. Takto ušetřený prostor je možné využít ke zvýšení počtu hesel a významů.

Toto rozdělení slovníků na aktivní a pasivní se podle autora vztahuje na mluvčí, pro které je jeden z uváděných jazyků vlastní.

²² ČERMÁK F., BLATNÁ R., (1995), Manuál lexikografie, H a H, Jinočany

²³ BAJO PÉREZ E., (2000), Los diccionarios. Introducción a la lexicografía del español, Trea, Gijón

²⁴ CÓRDOBA RODRÍGUEZ F., (2001), Introducción a la lexicografía española, Univerzita Palackého, Olomouc

Günther Haensch²⁵ (2003, str. 189 -191) také dělí dvojjazyčné slovníky na aktivní a pasivní, navíc však rozlišuje slovníky **jednosměrné** (*unidireccionales, monodireccionales*) a slovníky **obousměrné** (*bidireccionales*). Jednosměrné slovníky obsahují sdělení v cizím jazyce nebo spíše překládají z cizího jazyka do vlastního. Obousměrné slovníky mají funkci dekódování z cizího jazyka do vlastního a kódování textů v cizím jazyce.

Jiné dělení překladových slovníků zahrnuje jejich velikost nebo rozsah. Takto lze slovníky rozdělit na **malé, střední a velké**.

Malý slovník, obsahující přibližně 10-15 tisíc hesel, bývá také označován jako kapesní nebo cestovní, obvykle zastupuje základní slovní zásobu. Jsou zde obsažena podstatná jména, přídavná jména a slovesa, okrajově spojky, předložky, částice a citoslovce. Jeho formát je obvykle A6 nebo menší.

Střední slovník obsahuje asi 30-50 tisíc hesel. Je v něm obsažena jak aktivní, tak pasivní slovní zásoba, dále základy gramatiky, nepravidelné tvary slov, tvoření množného čísla, částice, citoslovce, předložky a spojky. Někdy obsahuje i přehled nepravidelných sloves. Formát slovníku je obvykle A5.

Velký slovník obsahuje víceméně 80 tisíc hesel a většinou skýtá více svazků. Kromě bohatě hnízdovaných hesel je zde zastoupena pasivní slovní zásoba, většina používaných sloves, všechny slovní druhy, gramatické výjimky a nepravidelnosti. Tento typ slovníku obsahuje idiomy, základní vazby, přísloví, další ustálená slovní spojení. Většina hesel obsahuje informaci o jejich valenci a použití. Někdy jsou součástí slovníku zeměpisné údaje, seznamy vlastních jmen.

K dělení slovníků podle rozsahu či velikosti Čermák²⁶ (1995, str. 233) uvádí, že „...není založeno na žádném zjištěném objektivním kritériu a je pouhou (a pohodlnou) nakladatelskou zvyklostí, která kontinuum potřeb jen pragmaticky zjednodušuje.“

Jednotlivé typy slovníků se v praxi často kombinují podle potřeby uživatele a v zájmu prodejnosti díla.

²⁵ HAENSCH G., (2003), “Los diccionarios bilingües españoles en el umbral del siglo XXI”, In: MARTÍN ZORRAQUINO M. A., ALIAGA JIMÉNEZ J. L., La lexicografía hispánica ante el siglo XXI. Balance y perspectivas, Gobierno de Aragón e Institución “Fernando el Católico”, Zaragoza

²⁶ ČERMÁK F., BLATNÁ R.,(1995), *Manuál lexikografie*, H a H, Jinočany

3. Způsob excerpce

Excerpce, jinými slovy lexikografická dokumentace, je metoda sbírání materiálu jazyka. Jejím základem je vyhledávání a vypisování slov, přičemž je nutné dodržovat určitá pravidla a principy.

Primárními prameny pro excerpce jsou zdroje klasické literatury a také literatury naučné, a to z oblasti společenských, technických i přírodních věd. Jako vhodný pramen slouží i tisk – časopisy a noviny, které obsahují texty ze současnosti. Pramenem pro tvorbu slovníku mohou být i rádio, televize, reklamní spoty, letáky.

Kromě uvedených pramenů je možné využít i prameny vedlejší. Z nich můžeme jmenovat např. encyklopedie, doktorské práce, odborné slovníky a podobně.

Všechna vypsaná slova by měla být uvedena se svým kontextem tzv. kolokací, aby byl jasně vymezen jejich význam, gramatické vlastnosti a sémantické znaky.

Rostislav Kocourek²⁷ (1966, str. 3) mluví o důležitosti výběru excerpčních textů při tvorbě dvojjazyčného odborného slovníku. Tyto texty jsou důležitým zdrojem hesláře. Podle Kocourka je nutné definovat obor, z něhož budou texty vybrány, dále zvolit intelektuální úroveň a typ textu. Autor uvádí možnost, že zvolené prameny budou k excerpce sloužit v úplnosti nebo jen zčásti. Zmiňuje, že je vhodné se o výběru textů poradit s odborníky.

Čermák²⁸ (1995) poznamenává, že „*tradiční dobrá lexikografie neopisuje ze slovníků starších, ale opírá se o vlastní překladovou excerpce, často i dobrých překladatelů, obecných i odborných.*“

Čermák ale považuje vytvoření spolehlivé kartotéky excerpt za zdlouhavý, několikaletý proces a raději doporučuje využít tzv. *paralelní korpusy*, což jsou soubory identických textů v obou jazycích. Nalezením slova ve výchozím jazyce v kontextu a nalezením odpovídajícího ekvivalentu v cílovém jazyce v kontextu dochází v podstatě k excerpce v kratším čase. Výhodou je rychlost nalezení a kontrola slova v širších souvislostech. Dalším pozitivem využití korpusu je možnost vyhodnocení, nakolik je ekvivalent používán, z pohledu frekvence jeho opakování v korpusu.

²⁷ KOCOUREK R., (1966), K metodě zpracování dvojjazyčného odborného slovníku, In: Československý terminologický časopis, VYDAVATELSTVO SLOVENSKEJ AKADÉMIE VIED V BRATISLAVE

²⁸ ČERMÁK F., (1995), Dvojjazyčný slovník a korpus: některé poznámky (v tisku, rozšířená verze Překladové lexikografie, in Manuál lexikografie 1995, 230-248)

Podle našeho názoru je v dnešní době počítačové dostupnosti vhodnější využít k excerpci textů paralelní korpusy zmiňované Františkem Čermákem. Oproti tištěným textům je v nich obsažen několikanásobně větší objem materiálu v obou jazycích. To umožňuje vyhledat ekvivalenty v několika možných kontextech a tím snáze najít správné heslo. Z českých paralelních korpusů lze zmínit InterCorp, nereferenční paralelní korpus zveřejněný roku 2008, který je součástí Českého národního korpusu, akademického projektu vytvořeného Ústavem Českého národního korpusu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Dalším zdrojem textů je korpus ParaSol, obsahující texty ve slovanských a jiných jazycích, kde jsou zahrnuta knižní díla z minulosti i současnosti.

4. Zásady při tvorbě překladových slovníků

V procesu tvorby slovníku je důležitý autor, který by měl výborně znát nejen slovní zásobu obou jazyků ale také kulturu zemí, odkud daný jazyk pochází. Je třeba brát v úvahu, že jazykové systémy se mohou značně lišit a mít různou strukturu slovní zásoby.

Podle Čermáka²⁹ (1995, str. 231) by se tvorby překladového slovníku měl účastnit kvalifikovaný rodilý mluvčí, jehož nemůže nahradit ani nejzkušenější překladatel. Dále Čermák zmiňuje, že slovník je pouze výběrem informací podle typologie, tím pádem jeho obsah nemůže být zcela vyčerpávající. Slovník nemá být závislý na jiných zdrojích.

Při překladu je nutné dodržet co nejvíce význam hesla, je vhodné využít příkladů či kontextu. Heslo má vyhovět potřebě uživatele a povaze sledovaného jazyka a má odpovídat tematické náplni slovníku.

Dále podle Čermáka slovník musí uživateli vycházet vstříc a ne ho mást.

Co se týká výběru slov do slovníku, lexikograf by podle Čermáka³⁰ (1995, str. 234) neměl vybírat slova, která jsou používána příležitostně nebo slova příliš dobově omezená, ale slova s vyšší frekvencí užití, objektivní a současná. Výběr slov by měl odpovídat hledisku úplnosti nebo výběrové úplnosti pojmenování, nelze bezdůvodně vynechat některé pojmy a způsobit „pojmové mezery“³¹.

²⁹ ČERMÁK F., BLATNÁ R., (1995), Manuál lexikografie, Jinočany, H a H, Jinočany

³⁰ ČERMÁK, F., BLATNÁ R., (eds), (1995), Manuál lexikografie, H a H, Jinočany

³¹ ČERMÁK F., BLATNÁ R., (1995), Manuál lexikografie, H a H, Jinočany

Podle E. Bajo Pérez³² (2000, str. 15) je prvním krokem při tvorbě slovníku volba typu uživatele a to podle jeho znalosti jazyka. Uživatele tak lze dělit na ty, kteří daný jazyk ovládají, a na ty, kteří se jej učí. Z tohoto výběru vychází makrostruktura a mikrostruktura slovníku. Poté je vytvářen korpus slovníku využitím různých zdrojů, jako je např. tisk a podobně. Dalším krokem je výběr hesel, jejich definic, vysvětlivek, příkladů. Následuje pečlivé zredigování kvůli přesnosti, jasnosti a objektivnosti definic. Finálním krokem je revize textu, která odstraní tiskové chyby.

F. Córdoba Rodríguez³³ (2001, str. 108) uvádí, že překlady mají co nejlépe odpovídat výchozím heslům nejen po významové stránce, ale i vzhledem k přítomnosti konotací slov a stejné pragmatické hodnoty výchozích a přeložených hesel.

Podle našeho názoru nejlépe postup tvorby slovníku vyjádřila E. Bajo Pérez, protože typu uživatele by měla být podoba slovníku přizpůsobena. Z našeho pohledu je dalším důležitým faktorem při tvorbě slovníku čas. Shromáždění a zpracování dostatečného množství materiálů vyžaduje někdy dlouhodobou práci, a urychlení tohoto procesu, s ohledem například na obchodní zájmy vydavatele, může mít za následek nekvalitní zpracování slovníku.

5. Makrostruktura slovníku

Josef Filipec³⁴ (1995, str. 21) uvádí, že „*makrostrukturu slovníku tvoří celkové uspořádání heslových slov (popř. části slov a spojení slov), buď abecední, nebo pojmové (věcné), nebo kombinované, jde-li o tzv. hnízda, slovotvorná, někdy i mechanická, nepřihlížející k tvoření slov.*“

O makrostruktuře neboli organizaci slovníku mluví F. Čermák³⁵ (1995, str 236) jako o „*smysluplném a jednoznačném uspořádání a provázání hesel do celku, v němž lze hesla rychle a spolehlivě nacházet.*“

³² BAJO PÉREZ E., (2000), Los diccionarios. Introducción a la lexicografía del español, Trea, Gijón

³³ CÓRDOBA RODRÍGUEZ F., (2001), Introducción a la lexicografía española, Univerzita Palackého, Olomouc

³⁴ FILIPEC J., Teorie a praxe jednojazyčného slovníku výkladového, In: ČERMÁK F., BLATNÁ R.,(1995), Manuál lexikografie, Jinočany, H a H

³⁵ ČERMÁK F., BLATNÁ R.,(1995), Manuál lexikografie, H a H, Jinočany

Elena Bajo Pérez³⁶ (2000, str 15) mluví kromě řazení v rámci makrostruktury také o volbě počtu hesel.

Haensch³⁷ (2003, str. 39) udává definici makrostruktury jako „*uspořádání skupiny materiálů, které tvoří stať slovníku (např. abecední nebo systematické uspořádání), spolu s předmlouvou, někdy s úvodem do gramatiky a fonetiky, s instrukcemi pro uživatele a případnými přílohami (glosář geografických jmen, seznam zkratk, glosář křestních jmen, atd.)*“³⁸

Pro F. Córdoba Rodríguez³⁹ (2001, str. 15) znamená makrostruktura slovníku:

1. Soubor hesel, nazývaný též *nomenclatura*, nebo vertikální strukturu slovníku.
2. Zpracování a řazení hesel (abecedně, tematicky atd.).
3. Obecné rozvržení materiálu v knize - úvod, návod pro použití slovníku, dodatky, přílohy, shrnutí gramatiky, seznamy zkratk, cizích výrazů, vlastních jmen, vazeb, úsloví, rejstřík.

K dvojjazyčným slovníkům E. Córdoba Rodríguez⁴⁰ (2001, str. 108) uvádí, že mohou být svou makrostrukturou velice odlišné od slovníků jednojazyčných, na druhou stranu v nich ale můžeme ve výchozím jazyce nalézt stejnou slovní zásobu jako ve slovnících jednojazyčných. Ve dvojjazyčných slovnících je běžné uvádět aktuální termíny a termíny používané obecně, což počet hesel (*entradas*) snižuje na úroveň počtu hesel ve slovnících jednojazyčných.

Názory autorů Günthera Haensche a E. Córdoba Rodríguez jsou podobné a podle našeho názoru svou podrobností nejlépe popisují strukturu většiny slovníků, které neobsahují pouze holou slovníkovou stať, ale také další prvky struktury, jako je např. již zmíněná předmluva, gramatická pravidla nebo seznamy zkratk a další.

³⁶ BAJO PÉREZ E., (2000), Los diccionarios. Introducción a la lexicografía del español, Trea, Gijón

³⁷ HAENSCH G., (2003), Los diccionarios bilingües españoles en el umbral del siglo XXI”

³⁸ „la ordenación del conjunto de los materiales que forman el cuerpo de un diccionario (por ej. orden alfabético u orden sistemático) conjuntamente con el prefacio o prefacio, a veces una introducción fonética y gramatical, las instrucciones para el usuario y los posibles anexos (glosarios de nombres geográficos, listas de abreviatura y siglas, glosarios de nombres de pila, etc.)

³⁹ CÓRDOBA RODRÍGUEZ F., (2001), Introducción a la lexicografía española, Univerzita Palackého, Olomouc:

⁴⁰ CÓRDOBA RODRÍGUEZ F., (2001), Introducción a la lexicografía española, Univerzita Palackého, Olomouc

6. Části dvojjazyčného slovníku

Obecně má slovník tři části, a to část úvodní, stať slovníku a přílohy. Čtvrtou částí mohou být dodatky slovníku.

6.1. Úvod

Úvodní část slovníku je složena z titulních stran, předmluvy, kde bývá specifikován účel díla, možní uživatelé, použité prameny atd. V předmluvě se prezentuje autor či autoři, vedoucí autorského kolektivu, poradci. Bývá zde také uvedena žádost k uživateli slovníku, aby případně navrhl vylepšení nebo změny pro další vydání slovníku. V úvodu uživatel najde vysvětlení a instrukce pro používání slovníku, je zde popsána struktura hesel a uvedeny používané symboly a zkratky. Další složkou úvodní části je úvod do gramatiky, kde jsou tabulky se systémem časování sloves a skloňování, na které je odkazováno ve stati slovníku obvykle formou číslic. Tato gramatická část je v některých slovnících umístěna mezi slovníkové části, jako určitý předěl mezi španělsko-českým a česko-španělským oddílem, nebo na konci slovníku. Jako další bývá v úvodu či na konci obsažena výslovnost obou jazyků nebo jednoho z jazyků společně s příklady slov. U některých slovníků se objevují také informace o systému transliterace, neboli přepis slova z jednoho písma do jiného, shrnutí pravopisu a pravidel dělení slov na slabiky.

6.2. Slovníková stať

Druhá část dvojjazyčného slovníku je nazývána „slovníkovou staťí“⁴¹. J. Martínez de Sousa⁴² (2009, str. 287) uvádí, že slovníková stať se dělí na tolik částí, kolik je písmen v abecedě. Bývá různě graficky řešena. Pokud jde o slovníky španělsko-české česko-španělské, někdy jsou jejich slovníkové části zřetelně odděleny, jindy není naznačena žádná hranice. U větších slovníku bývá u každého oddílu jednotlivých písmen vyznačeno dané

⁴¹ „cuerpo del diccionario“

⁴²MARTÍNEZ DE SOUSA J.,(2009), Manual básico de lexicografía, Ediciones Trea, S.L., Gijón

písmeno na okraji stránky. Výjimečně slovníky obsahují i ilustrace pro lepší pochopení významů slov. Samotná hesla bývají řazena většinou do dvou sloupců na jedné stránce.

6.3. Přílohy

Přílohy (*anexos*) dvojjazyčných slovníků obsahují např. dvojjazyčný glosář zeměpisných názvů (kde jsou někdy zahrnuty i názvy národností), dvojjazyčný glosář křestních jmen nebo glosář zkratk. Tyto přílohy mohou být situovány jak na začátku slovníku, tak na konci.

Výhodou těchto příloh je možnost jejich aktualizace, aniž by musela být změněna stať slovníku. Haensch⁴³ (2003, str. 92) uvádí, že stále více slovníků zařazuje zvyšující se počet rámečků a příloh, z nichž pouze zlomek považuje autor za užitečné. Dodává, že některé přílohy navíc slouží hlavně k přilákání uživatelů a podle jeho názoru by bylo přínosnější uvést více informací o víceslovných lexikálních jednotkách a slovesné vazbě.

6.4. Dodatky

Dodatky (*suplementos*) slovníku bývají vydávány kvůli doplnění slovníku novými lidskými poznatky, novou slovní zásobou. Bývají zde obsaženy doplňky a opravy dosažené excerpcí dalších pramenů nebo revizí problematických hesel.

S počtem dodatků jde o podobný problém jako s množstvím příloh. Haensch považuje za účelné pouze uvedení dodatků k ekvivalentům hesel vícejazyčného slovníku v jazyce, který nebyl do vícejazyčného slovníku zahrnut. Autor zdůrazňuje, že je lepší vydávat častěji aktualizovaný slovník, aby byl všechn lexikografický materiál obsažen přímo ve stati slovníku.

Zahrnutí složek, jako jsou gramatické přehledy, seznamy zkratk nebo výslovnost, je z našeho hlediska užitečné pro uživatele, kteří se španělštinou začínají a mohou takto získat a

⁴³ HAENSCH G., (2003), Los diccionarios bilingües españoles en el umbral del siglo XXI, In: Martín ZORRAQUIONO, M. A., ALIAGA JIMÉNEZ, J. L., La lexicografía hispánica ante el siglo XXI: Balance y perspectivas, Departamento de Educación, Cultura y Deporte: Institución “Fernando el Católico”,

upevnit si znalosti bez použití jiných materiálů, jako jsou kupříkladu gramatické příručky. Pro rychlé vyhledávání je systém tabulek praktický a přehledný.

7. Heslo slovníku

V pojetí F. Córdoby Rodríguez⁴⁴ (2001, str. 11) jsou slovníková hesla mikrotexy nebo vzájemně nezávislé výpovědi, které „*sami o sobě rozvíjejí svůj význam*“.⁴⁵

Jak uvádí G. Haensch⁴⁶ (1982, str. 462), slovníkové heslo je „*nejmenší nezávislá jednotka slovníku náležející ke každé zaznamenané lexikální jednotce*“⁴⁷ Podoba této jednotky se může velmi lišit.

Elena Bajo Pérez⁴⁸ (2000, str. 16) užívá pro termín heslo výrazy *artículo*, *ítem* nebo *entrada* a domnívá se, že termín *lema* (lemma) je vhodné ponechat pro pojmenování heslových slov.

8. Řazení hesel

Podle J.-Á. Porto Dapeny⁴⁹ (2002, str. 178) systém řazení hesel a podhesel odráží cíle, které slovník sleduje. Nejběžnější a základní řazení hesel je podle abecedy. Existují však další typy řazení, např. ideologické, etymologické, statistické.

- **Řazení podle abecedy** je podle autora hlavní a je používáno i v dílech, jejichž základní uspořádání hesel je jiné. Je založeno na pevném pořadí písmen abecedy a lze rozlišit dva jeho typy: řazení přímé (*ordenación directa*) a řazení inverzní (*ordenación inversa*), kdy jsou hesla uspořádána podle abecedy, ale odzadu.
- **Ideologické řazení** (nebo, jak uvádí Haensch, onomaziologické) je běžné u onomaziologických slovníků, které pomocí vhodných slov vysvětlují myšlenku hesla.

⁴⁴ CORDOBA RODRÍGUEZ F., (2001), Introducción a la lexicografía española, Univerzita Palackého, Olomouc

⁴⁵ „...desarrollan todo su sentido por sí mismos“

⁴⁶ HAENSCH G., (1982), Aspectos prácticos de la elaboración de diccionarios, In: HAENSCH G. et al., La lexicografía, Editorial Gredos, S.A., Madrid

⁴⁷ „...la más pequeña unidad autónoma dedicada a cada una de las unidades léxicas registradas“

⁴⁸ BAJO PÉREZ E., (2000), Los diccionarios. Introducción a la lexicografía de español, Trea, Gijón

⁴⁹ PORTO DAPENA J.-Á., (2002), Manual de técnica lexicográfica, Arco/Libros, S.A., Madrid

- **Řazení etymologické** je založeno na kořenech hesel a spočívá v seskupování hesel, která mají společný kořen.
- **Statistické uspořádání** řadí hesla podle frekvence výskytu.

Je třeba zmínit **metodu hnízdování** slov, kdy dochází ke spojování heslového slova a jeho odvozenin v jednom hesle, neboli také řazení podle slovní čeledi. Například k podstatným jménům se přiřazují jejich zdobněliny nebo odvozená přídavná jména, k přídavným jménům se připojují příslovce apod.

Podle Čermáka⁵⁰ (1995, str. 236), který také zmiňuje výše uvedený systém hnízdování, jsou heslová slova obecně u slovníku řazena podle věcného uspořádání nebo abecedně. Věcné uspořádání, neboli řazení podle tematických okruhů, se u překladových slovníků nepoužívá. Alfabetické řazení hesel můžeme rozdělit na abecední, čistě hnízdové, kdy se hnízdují pouze slova příbuzná či prokazatelně vzájemně derivovaná, a řazení smíšené.

Podle Čermáka je smíšené uspořádání již nevyhovující nejen teoreticky, ale i prakticky. Dochází totiž ke spojování slov příbuzných s nepříbuznými, která mezi ně abecedně patří. Problém může nastat u řazení hnízdového (slova nepříbuzná jsou vyřazena a abecedně řazena nesprávně až za celé hnízdo) a dokonce u řazení abecedního (uvádění jednostupňových odvozenin nedůsledně nebo nesprávně jen pomocí přípony, např. *hornina*, -*ový*). U hnízdového uspořádání mohou být slova nepříbuzná chybně vyřazena a zařazena až za hnízdo. Při tvorbě makrostruktury je také třeba odlišit jednotlivá hesla graficky.

Elena Bajo Pérez rozlišuje dva základní typy slovníků - onomaziologické (ideologické) a sémaziologické. U onomaziologických slovníků, kdy obsahu bývají přiřazovány různé formy, je organizace hesel vyjádřena v přehledných schématech a tabulkách, které ukazují rozvržení slovníku, a ve skupinách příbuzných slov, kdy záhlaví skupiny uvádí slovo, které slouží jako orientační bod.

V případě sémaziologických slovníků se postupuje od formy k významu a hesla jsou řazena obvykle alfabeticky. Alfabetické řazení ve španělštině má své zvláštnosti. Konkrétně mluvíme o spřežkách *ch* a *ll*, které někdy bývají řazeny jako jedno písmeno a někdy jako dvě písmena, jako v mezinárodní abecedě. E. Bajo Pérez⁵¹ (2000, str. 20) uvádí, že se spřežkami *ch* a *ll* by mělo být zacházeno stejným způsobem jako s písmeny *rr*, tedy *r+r*, a ne jako se spřežkou.

⁵⁰ ČERMÁK F., BLATNÁ R., (1995), *Manuál lexikografie*, H a H, Jinočany

⁵¹ BAJO PÉREZ E., (2000), *Los diccionarios. Introducción a la lexicografía del español*, Trea, Gijón

E. Bajo Pérez⁵² (2000, str. 20-21) popisuje u sémaziologických slovníků kromě abecedního pořádku možnost řazení sloučením slov do lexikálních skupin, neboli hnízdování těchto slov, a později jejich abecední uspořádání. Tento způsob řazení není v sémaziologických slovnících moc častý, jelikož znesnadňuje lokalizaci slov a vyžaduje přidání mnoha dalších odkazů.

Haensch⁵³ (1982, str. 165) v podstatě vyjadřuje názor E. Bajo Pérez, kdy zmiňuje, že většina sémaziologických slovníků je organizována podle abecedy, nicméně mnoho slov je sdružováno do skupin uvnitř abecedního pořádku a tím je abecední sled porušen. Tímto sdružováním slov do skupin Haensch podle našeho názoru míní metodu hnízdování. Dodává, že tento systém je vhodný pro výkladové slovníky.

Podle našeho názoru je v překladových slovnících abecední řazení nejpřehlednější možné, hnízdování do velkých skupin přibližuje příbuznost slov a šetří prostor, na druhou stranu v některých případech ztěžuje vyhledávání, proto by rozsah každé skupiny hnízdovaných slov měl být omezen.

9. Mikrostruktura slovníku

Mikrostruktura je vnitřní uspořádání údajů v jednotlivých heslech. Mikrostruktura ve vztahu k makrostruktuře heslová slova popisuje, vysvětluje nebo je uvádí v jiném jazyce.

Podle Josefa Filipce⁵⁴ (1995, str. 23) je mikrostruktura „*relevantní soubor informací o heslovém slově (vstupu) a jeho manifestacích.*“ Je tedy jednotou dvou základních aspektů jazyka, langue a parole. Mikrostruktura sdružuje rovinu fonologickou, grafickou, gramatickou, sémantickou, pragmatickou, stylistickou, textovou, případně i kvantitativní, historickou a rovinu mezilexémových vztahů.

Autor uvádí, že údaje o heslech jsou řazeny v ustáleném pořadí a ekonomicky s využitím zkratk a zvýrazňujících typografických znaků, jako jsou závorky, interpunkce, značky, odlišující číslice a písmena apod. Na údaje o heslech navazují pravopisné údaje, údaje

⁵² BAJO PÉREZ E., (2000), Los diccionarios. Introducción a la lexicografía del español, Trea, Gijón

⁵³ HAENSCH G., (1982), Tipología de las obras lexicográficas, In: HAENSCH G. et al., La lexicografía, Editorial Gredos, S.A., Madrid

⁵⁴ FILIPEC J., Teorie a praxe jednojazyčného slovníku výkladového, In: ČERMÁK F., BLATNÁ R., (1995), Manuál lexikografie, H a H, Jinočany

o výslovnosti (běžně v hranatých závorkách), formálně morfologické údaje, případně údaje o původu hesla.

Elena Bajo Pérez⁵⁵ (2000, str. 15), stejně jako F. Córdoba Rodríguez⁵⁶ (2001, str. 11) a J. Martínez de Sousa⁵⁷ (1995, str. 275) popisují mikrostrukturu slovníku podobně, zhruba jako uspořádání a formu informací uvnitř hesla.

J. Martínez de Sousa⁵⁸ (1995, str. 257) dodává, že mikrostruktura se týká heslové stati jako jednotky uspořádání slovní zásoby a popisu jazyka, kolokací, uspořádání a oddělení významů slov, rozmístění skladebných dvojic a ustálených slovních spojení, podhesel, rozdělení heslových statí, atd.⁵⁹

Mikrostrukturu slovníku nejlépe popisuje Josef Filipec, jelikož zde nezmiňuje pouze heslová slova, ale také zkratky a symboly, které jsou důležité pro orientaci a přehlednost v heslech a které šetří prostor.

10. Výběr hesel do slovníku

Výběr hesel neboli lemmat by měl být prováděn pečlivě s ohledem na vyvážené proporce jeho složek. Protože slovník nemůže obsahovat naprosto všechny lexikální jednotky, jeho příprava podléhá mnoha kritériím výběru slov.

Podle Čermáka a Blatné⁶⁰ (1995, str. 234-235) je nutné dodržovat tyto zásady:

- 1) Slovníková hesla neboli lexémy by měly být do hesláře vybírány podle frekvence jejich použití v současnosti. Měla by být zahrnuta také složka mluveného jazyka.
- 2) Je nutné zachovat úroveň nominativní reprezentativnosti, ve slovníku nesmí být velké mezery v pojmech, i když jsou některé pojmy používány okrajově a s nižší frekvencí.

⁵⁵ BAJO PÉREZ E., (2000), Los diccionarios. Introducción a la lexicografía del español, Trea, Gijón

⁵⁶ CÓRDOBA RODRÍGUEZ F., (2001), Introducción a la lexicografía española, Univerzita Palackého, Olomouc

⁵⁷ MARTÍNEZ DE SOUSA J., (1995), Diccionario de lexicografía práctica, BIBLIOGRAF., S.A., Barcelona

⁵⁸ MARTÍNEZ DE SOUSA J., (1995), Diccionario de lexicografía práctica, BIBLIOGRAF., S.A., „Barcelona

⁵⁹ „la microestructura afecta al artículo como unidad de estructuración del contenido léxico y a la descripción lingüística, la colocación, disposición y separación de las acepciones, la disposición de los sintagmas y de la fraseología, las subentradas, la separación entre artículos, etc“

⁶⁰ ČERMÁK F., BLATNÁ R., (1995), Manuál lexicografie, H a H, Jinočany

- 3) Slovník by měl svým obsahem motivovat uživatele k růstu jeho slovní zásoby.
- 4) V případě úspory při tvorbě slovníku je třeba volit lexémy bezpříznakové proti těm příznakovým. Bepříznakový lexém je neutrální a nemá žádné citové zabarvení.

Podle Haensche ⁶¹(1982, str. 396-413) existují čtyři výběrová kritéria. Tři z nich, kterými jsou záměr slovníku, skupina uživatelů a rozsah slovníku, jsou autorem souhrnně nazývána kritéria vnější. Čtvrté pravidlo, které zahrnuje jazykové principy výběru, má povahu vnitřního kritéria. Do tohoto pravidla zahrnujeme frekvenci použití, dostupnost lexikálních jednotek, kontrastivitu (rozdíly ve variantách jazyka) a důležitost jazykové jednotky.

Myslíme si, že autor Haensch vystihl stručně a věcně kritéria výběru hesel, která obecně rozlišují typ slovníku a skupinu uživatelů a tím určují výběr hesel.

11. Typy hesel

Hesla lze dělit podle různých hledisek. Nejčastější je dělení podle počtu lexikálních jednotek na **jednoslovné** a **víceslovné lexémy**. Mezi víceslovné lexémy patří frazémy a terminologická spojení.

Čermák⁶² (1995, str. 235-236) v souvislosti s typy hesel zmiňuje **standardní heslo**, které má podobu lemmatu a k němu náležející informace, dále **odkazové heslo**, které uvádí např. odlišné komparativy slov nebo vidové protějšky slov, dalším typem hesla jsou **nepravidelné tvary lexémů**, které odkazují na základní heslo a jsou užitečné zvláště pro cizince k dešifraci textu.

Jak dále Čermák zmiňuje, je možné podle užitečnosti zařadit i vydělované **části slov** nebo **morfémy** (přípony, vpony, předpony), **zkratky** z minulosti i současnosti (např. ČSFR), výběr **vlastních názvů** geografických či jiných, který by se měl řídit frekvencí užití těchto výrazů.

V poslední řadě Čermák mluví o zvláštních, **konstruovaných heslech**, která uvádějí výrazy, které existují pouze při použití frazému, např. výraz *pré* ve vztahu k frazému *mít pré*.

⁶¹ HAENSCH G., (1982), Aspectos prácticos de la elaboración de diccionarios, In: HAENSCH G. et al., La lexicografía, Editorial Gredos, S.A., Madrid

⁶² ČERMÁK F., BLATNÁ R., (1995), Manuál lexikografie, H a H, Jinočany

J. Martínez de Sousa⁶³ (1995, str. 41 a 46) rozlišuje mezi hesly zaprvé heslo lexikální nebo slovní (*artículo léxico*), které definuje slova plnovýznamová, jako jsou podstatná jména, přídavná jména, slovesa a příslovce. Dále gramatické heslo (*artículo gramatical*), které obsahuje definici slov neplnovýznamových, z nichž lze jmenovat např. členy, předložky, spojky, zájmena a některé druhy příslovcí. Dalším typem hesla je podle autora heslo bisémické (*artículo bisémico*), které obsahuje dva významy daného slova, heslo polysémické neboli vícevýznamové (*artículo complejo, múltiple, polisémico o de varias acepciones*), které obsahuje více významů. Dalším typem hesla je heslo encyklopedické (*artículo enciclopédico*) obsahující encyklopedický popis, heslo monosémické (*artículo monosémico*), obsahující jeden význam a nakonec heslo zkušební (*artículo piloto*), ve kterém je zkoumáno řádkování, znaky apod.

V překladových slovnících je podle našeho názoru v souvislosti s Čermákovou teorií nejčastěji obsaženo heslo standardní a odkazové, často také morfémy a okrajově zkratky institucí či organizací. Podle teorie J. Martíneze de Sousa mohou být v překladových slovnících z našeho hlediska obsažena hesla lexikální, monosémická, bisémická a polysémická.

12. Skladba (části) hesla

Podle F. Čermáka a Blatné⁶⁴ (1995, str. 240-244) neexistuje žádné pevné pravidlo pro uspořádání částí hesla, ty jsou mimo jiné závislé na typu slovníku a potřebě uživatele. Hlavní je zachovat přehlednost slovníku. Autoři zmiňují základní části hesel. Souhrnně jsou to lemma, gramatická charakteristika, sémantika, valence, exemplifikace, spojení, frazeologie, odkaz.

a) Lemma

V lemmatu by měl být znázorněn „morfematický šev“ a to v místě ohýbání slova. Podsoučástí lemmatu by měla být fonetická transkripce v abecedě A.P.I., neboli mezinárodní fonetické abecedě a další podsoučástí by mělo být „stylové označení“ pomocí zkratky. Označení homonym a polyfunkčních slov může být stejné, např. římskými číslicemi.

⁶³ MARTÍNEZ DE SOUSA J., (1995), Diccionario de lexicografía práctica, BIBLIOGRAF., S.A., Barcelona

⁶⁴ ČERMÁK F., BLATNÁ R., (1995), Manuál lexikografie, H a H, Jinočany

Filipec⁶⁵ (1995, str. 21) zmiňuje, že lemma neboli heslové slovo či slovníkový vstup, uvádí heslovou stať, popř. další podhesla. Reprezentativní tvar heslových jmen se uvádí v nominativu singuláru, v případě sloves je reprezentativní tvar infinitiv.

b) Gramatická charakteristika

Co se týká gramatiky, heslo by mělo pokrýt všechny důležité gramatické kategorie a to vždy, kdy z formy lemmatu nelze dostatečně zjistit potřebnou informaci. Gramatická kategorie je obvykle uváděna latinskou zkratkou s tečkou. U českého verba postačuje značení jeho vidu, neboli pf. a impf. U substantiv postačuje zkratka rodu a životnosti. Co se týká ohýbání slov, v heslu by měl být uveden klíčový tvar otvírající zbytek flexe. U nepravidelných sloves je nutné uvádět všechny základní tvary v pevném pořadí.

c) Sémantika (ekvivalenty)

K lemmatu by měly být nalezeny ekvivalenty a to jak funkční, tak významové. Ekvivalenty je třeba doplnit upřesňující glosou uvedenou jiným typem písma nebo v závorce. Glosa může stát buď před, nebo za slovem, podle funkce.

Kromě glosy, ekvivalentu a gramatické kategorie, lze význam slova upřesnit např. parafrází (synonymum, antonymum, hyperonymum, hyponymum) nebo označením oboru či stylu pomocí zkratk.

V případě více ekvivalentů se při jejich řazení postupuje od obecného ke specifickému a od více k méně frekventovanému.

d) Valence

Valenci označujeme schopnost lexému na sebe vázat další větné členy. Podle Čermáka a Blatné jsou jako valence definovány všechny u daného lexému systémově určené třídy a kategorie, například pád, prepozice, konjunkce, adverbium. Valence je uváděna před nebo za každým ekvivalentem, českou i cizojazyčnou valenci je vhodné umístit blízko sebe.

e) Exemplifikace

Exemplifikace neboli uvedení příkladů vkládá lemma do jeho běžného kontextu a tím ilustruje systémovou spojitelnost lexému s jinými lexémy.

⁶⁵ FILIPEC J., Teorie a praxe jednojazyčného slovníku výkladového, In: ČERMÁK F., BLATNÁ R., (1995), Manuál lexikografie, H a H, Jinočany

U neplnovýznamových slov by měla být exemplifikace uvedena vždy, na rozdíl od slov plnovýznamových, kde je ilustrace otázkou výběru. Uvedení příkladů je nezbytné v případě mnohoznačných slov.

Příklad může mít podobu od kombinace slov, věty nebo více vět.

f) Spojení

V části hesla, nazývané sublemma, by měla být uvedena terminologická spojení, jako např. *obecní úřad*. Vnitřní organizace a umístění sublemmatu jsou řešeny různě.

h) Frazologie

Frazémy neboli idiomy je důležité uvádět i u menších slovníků, jelikož jejich výskyt v textech je velmi častý.

i) Odkaz

K odkazu uvádí Čermák ⁶⁶ (1995, str. 244), že je „zásadně důležitá forma, explicitnost, přesnost a hlavně důslednost odkazu; nelze odkazovat kruhem ani vágně. Odkaz může směřovat i z vnitřku hesla, a to k heslu celému, jeho části, popř. více heslům.“

Rodríguez⁶⁷ (2001, str. 11-14) rozděluje heslo na dvě části.

První z nich je již Čermákem a Blatnou zmíněné lemma, které je označeno termíny *lema*, *entrada* nebo *encabezamiento*. Podle Rodrígueza jde o lexikální jednotku, o které pojednává text heslové stati. Lemmatem může být slovo, úsloví, zkratka apod. Heslové slovo by podle Rodrígueza mělo být uvedeno ve své kanonické formě, sloveso v infinitivu, podstatná a přídavná jména v mužském rodě jednotného čísla. Kanonická forma nezastupuje pouze tvary slov vzniklé ohýbáním (skloňováním a časováním), ale také odvozováním. V lemmatu se ale nevyskytnou slova vzniklá odvozováním, u kterých je přípona velice frekventovaná a způsobuje vždy stejnou změnu významu. Například ve španělštině se v lemmatu neuvádějí příslovce s pravidelnou příponou *-mente*.

Druhou částí hesla je tzv. *cuervo* neboli heslová stať. Ta má obsahovat:

1) Popis lingvistické struktury lemmatu, kde najdeme informace:

1a) o výslovnosti (*pronunciación*)

1b) o ohýbání (*inflexión*) – časování nebo tvorbě plurálu či ženského rodu

⁶⁶ ČERMÁK F., BLATNÁ R., (1995), Manuál lexikografie, H a H, Jinočany

⁶⁷ CÓRDOBA RODRÍGUEZ F., (2001), Introducción a la lexicografía española, Univerzita Palackého, Olomouc

1c) určení slovního druhu (*clase de palabra*), rodu u podstatných jmen a tranzitivnosti/intranzitivnosti u sloves

1d) úroveň užívání (*nivel de uso*) - zda jde o výraz vulgární, hovorový apod.

1e) informaci o pragmatické hodnotě (*información sobre el valor pragmático*) – hodnota pejorativní, ironická

1f) informaci o změnách významu (*transiciones semánticas*) - přenesený význam, rozšiřování významu, zužování

1g) geografický rozsah (*alcance geográfico*)

1h) označení vědy, techniky nebo oblasti, ve které se daný termín obvykle používá

2) Definici lemmatu (*definición*).

3) Uvedení příkladů (*ejemplos*).

4) Doplňující informace (*información complementaria*), kde je prostor pro výslovnost, vysvětlení morfologických nepravidelností, pravidla pro užívání sloves a přídavných jmen s předložkami apod. Tato část zahrnuje i odkazy na jiná hesla nebo přílohy.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

Slovníky, které jsou popsány v praktické části této práce, můžeme obecně zařadit mezi slovníky knižní, jazykové, synchronní, překladové, dvojjazyčné. Co se týká rozsahu a formátu, do analýzy jsou zařazeny všechny tři typy slovníků popsané v kapitole Typologie slovníků jako malé, střední a velké. Slovníky jsme analyzovali jak z hlediska jejich makrostruktury, tak také z hlediska mikrostruktury. Ke každému slovníku jsme v závěru jeho rozboru uvedli vlastní hodnocení, které je založeno na kritériích popsaných v teoretické části této práce. Zaměřili jsme se na cílovou skupinu uživatelů, zda dílo odpovídá svému zamýšlenému účelu, dále na obsaženou slovní zásobu, a to z hlediska její úplnosti a aktuálnosti, zmínili jsme prvky mikrostruktury a makrostruktury, které ve slovníku podle našeho názoru chybí, nebo jsme naopak zdůraznili prvky, kterými slovník vyniká, ve srovnání s ostatními tituly.

1. Španělsko-český česko-španělský slovník, Miroslav Kupčík, Montanex, Ostrava, 1992, ISBN 80-85300-62-1

Tento kapesní slovník byl vytvořen ing. Miroslavem Kupčíkem, který se věnuje mimo jiné překladatelství a tlumočnickým službám.

Slovník má rozměry zhruba formátu A7 a počet hesel asi kolem 25 000, lze ho proto zařadit mezi malé, cestovní slovníky. Je v něm obsažena základní slovní zásoba a je určen uživatelům, kteří se zajímají o španělský jazyk nebo cestují do španělsky mluvících zemí.

Slovník se skládá z krátké úvodní poznámky o použití slovníku, o přízvuku, o výslovnosti, o dvojhlaskách a trojhlaskách. Dále obsahuje španělskou abecedu s uvedením výslovnosti písmen, přehled základních číslovek, seznam použitých zkratk ve slovníku. Následuje část španělsko-česká a česko-španělská. Hesla jsou řazena podle abecedy, nedochází k hnízdování. Jsou řazena do dvou sloupců, v horní části každé stránky najdeme první heslo. Heslový vstup je tučně vyznačen.

U podstatných jmen je uveden symbol mužského či ženského rodu. Různé významy slov jsou značeny číslicemi 1,2,3 atd. Použitá hvězdička označuje homonyma, hranaté závorky označují výslovnost, která je ale uváděna zřídka. Pokud je část výrazu v závorce, lze

použít jeho kratší i delší tvar. Je-li zvrtné zájmeno u slovesa v závorce, je možné použít zvrtný i nezvrtný tvar slovesa, pro rozdělení těchto dvou tvarů není použit černý čtvereček jako u jiných slovníků. V případě, že je možné použít stejný tvar pro české podstatné i přídavné jméno, je zápis následující: **ancho** široký; m šířka, **barok/ní** , -o barocco /m/. Alternativní výrazy se oddělují zkratkou „n.“. Je uveden symbol oddělovníku, v tomto případě krátká pomlčka, která nahrazuje neměnnou část výrazu. Symbol velkého A za výrazem označuje amerikanismus. Středník odděluje výrazy se vzdálenějším významem.

Podle našeho názoru slovník svým malým formátem a pouze základní slovní zásobou odpovídá účelům uvedeným v úvodu, to znamená, že je určen pro zájemce o španělský jazyk a pro cestování, chybí zde však základní španělské fráze užitečné pro komunikaci v cizí zemi. Pro školní potřeby je ve slovníku málo gramatických údajů, jeho slovní zásoba je značně omezená a nezahrnuje termíny z oborů jako je například ekonomie nebo obchod, výrazy běžně používané i mezi laickou veřejností. Co se týká autora slovníku, není o něm uvedena žádná bližší informace. Slovník neuvádí rok vydání (tuto informaci jsme dohledali na internetu), číslo vydání a odkud byly čerpány texty k excerpti. Z hlediska makrostruktury není ve slovníku obsažen přehled nepravidelných sloves, jako u obsáhlejších slovníků, chybí obsah, poznámka pro hledání slov podle výslovnosti prvních písmen a seznam španělských zkratek. Není zde uvedena poznámka o použitých symbolech mikrostruktury. Co se týká zmíněné mikrostruktury, ve slovníku není na stránkách uvedeno velké orientační písmeno pro snadnější vyhledávání, nepoužívá se zde znak tildy nahrazující výraz, stejně jako znak svislice (|), který odděluje měnící se část slova od neměnné. Změna slovního druhu není hesel nijak zvláště značena. Slovník neobsahuje ilustrace.

2. Praktický slovník španělsko-český česko-španělský, Libuše Prokopová, Leda, 1999, dotisk 1. vydání 2004, ISBN 80-85927-39-X

Tento slovník byl vytvořen českou hispanistkou PhDr. Libuší Prokopovou. Prokopová se narodila roku 1919 a španělštinu se začala učit samostudiem. Na Filozofické fakultě UK studovala francouzštinu a dějiny světové literatury. Byla u zrodu oboru hispanistiky v Československu, později vyučovala španělštinu na Filozofické fakultě UK v Praze. V roce 1948 získala doktorát. V letech 1953 až 1977 pracovala jako redaktorka v nakladatelství Orbis. Věnuje se tlumočnictví, překladatelství, psaní slovníků a učebnic španělštiny. Z jejích

učebnic lze jmenovat *Učebnici španělštiny*, kterou jako svou první učebnici vytvořila spolu s profesorem A. Juanem Blázquezem v roce 1949, a *Španělštinu pro samouky*.

Počtem hesel kolem 30 000 v každé ze dvou částí řadíme tento titul mezi slovníky střední velikosti, jeho praktický formát A6 umožňuje snadnou manipulaci.

K tvorbě slovníku byla provedena excerpce textů španělských slovníků, např. *Diccionario de dudas y dificultades de la lengua española* (Seco M., 1990, Madrid). Dalším použitým zdrojem slovníku je *Libro de Estilo* (El País, 1995, Madrid).

Je zde obsažen současný knižní a hovorový jazyk a jsou uvedena více užívaná slova oproti neužívaným nebo zastaralým, u publikovaných slov je na prvním místě uveden současný, častější význam slova a na druhém místě význam původní, prvotní. Slovník obsahuje kromě běžné slovní zásoby také výrazy z ekonomie, obchodu, a názvy mezinárodních organizací. Je určen jak veřejnosti, tak pro potřeby škol.

Redakce v úvodní poznámce uvádí, že se chystá vydat další aktualizovanou verzi.

Co se týká makrostruktury slovníku, kromě samotné heslové části slovník obsahuje již zmíněnou úvodní poznámku, seznam ve slovníku použitých zkratek, tabulky výslovnosti a španělské abecedy, informaci o přízvuku a návod na hledání hesel podle výslovnosti počátečního písmene, což může být velmi užitečné pro začátečníky. Na konci slovníku najdeme seznam číslovek a španělských zkratek. Mezi částí španělsko-českou a česko-španělskou najdeme přehled nepravidelných sloves. Na deskách slovníku je uvedena informace o použitých symbolech ve slovníku. Jeho obsah je uveden na předních stranách.

Hesla jsou ve slovníku uspořádána podle abecedy, tudíž k hnízdování nedochází, a jsou na každé stránce řazena do dvou sloupců. V horní části všech stránek je uvedeno první a poslední heslo, což usnadňuje orientaci.

Slovníkový vstup je vyznačen tučným písmem, následuje informace o rodu u podstatných jmen *f*, *m* v kurzívě (str. 352, **číslování** numeración *f*, **čítatel** numerador *m*) různé významy jsou uvedeny tučnými arabskými číslicemi (str. 364, **dovlést 1** (kam) llevar, conducir⁸ **2** (umět) saber³⁷). U některých výrazů je v závorce udána bližší významová charakteristika. Velké A za slovníkovým vstupem značí amerikanismy, odkazy a vysvětlivky (str. 80, **consolidado m** A oborové ředitelství)

Kulaté závorky uvádějí příklady, předložkové vazby, pádové vztahy, označení možnosti, upřesnění významu a variantu ženského rodu *el*. Hranaté závorky uvádějí

výslovnost písmen abecedy a cizích slov přejatých do španělštiny. Čárky oddělují synonyma, středník uvádí výrazy vzdálenějších významů nebo slovní spojení a idiomy.

Znak tilda (~) nahrazuje základní heslo, znak černého puntíku uvádí změnu slovního druhu (str. 315, **voluntario** dobrovolný • *m* dobrovolník), černý čtverec odděluje zvrtný a nezvrtný tvar slova (str. 283, **subir** stoupat; jít/jet/nést/lézt ▪ ~ **se** vystoupit, vylézt). Kolmička (|) odděluje neměnnou část slova od měnící se části, (např. koncovka u slova *příčin|a*). Neměnnou část slova dále v hesle nahrazuje oddělovník (např. krátká pomlčka: **příčin|a** *causa f*; **bez -y** *sin motivo*). Lomítko odděluje alternativní výrazy (str. 352, **čistička** *planta f / instalación f de purificación*). Číselný index u sloves odkazuje na přehled nepravidelných sloves v prostřední části slovníku (venir⁴⁵). Hvězdička za heslovým vstupem odlišuje homonyma, což jsou slova, která stejně znějí, ale jsou historicky nepřibuzná svým významem. Dvojtečkou jsou značeny výrazy, které se užívají běžně jen v určitém spojení nebo vyžadují další doplnění (str. 500, **pospas:být na** ~ (komu) *quedar a la merced (de)*; **vydat na** ~ (komu) *dejar a la merced (de)*).

Slovní zásoba tohoto slovníku je aktuální a oproti předchozímu titulu je již rozšířena o běžně užívané výrazy z různých vědních oborů, jako je například ekonomie apod., takže se lépe než předchozí slovník hodí ke vzdělávacím účelům. Uvedení roku a čísla vydání a zdroje excerpovaných textů je jednoznačně výhodou pro orientaci ve kvalitě díla a aktuálnosti slovní zásoby. Makrostruktura chybí poznámka o španělských dvojhlaskách, trojhlaskách a česká abeceda. Na stránkách není uvedeno orientační písmeno a nejsou obsaženy ilustrace, které by však v poměru k velikosti slovníku zabraly mnoho prostoru.

3. Španělsko-český česko-španělský kapesní slovník, Libuše Prokopová, Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 1991, 5. vydání, ISBN 80-04-25967-7

Tento slovník byl zpracován stejnou autorkou jako výše uvedený slovník. Svým rozsahem je řazen mezi slovníky střední velikosti, kapesní, formátu A6, počet hesel není uveden, dá se odhadnout zhruba na 30 000 hesel.

V úvodní poznámce je uvedena stejná charakteristika jako u předchozího slovníku, tzn., že zachycuje základní slovní zásobu, knižní a hovorový jazyk, s výrazy současnými a

více používanými. Slovník je určen mimo jiné i pro potřeby škol. Dále úvod obsahuje schéma mikrostruktury neboli použitých symbolů.

Kromě úvodní poznámky a návodu k používání slovník obsahuje seznam použitých zkratk ve slovníku a poznámku o přízvuku a o výslovnosti, o dvojhláskách a trojhláskách a tabulku se španělskou abecedou. Následuje část španělsko-česká, část česko-španělská a po nich je zařazen přehled nepravidelných sloves. Na konci slovníku najdeme číslovky a přehled španělských zkratk názvů různých organizací, vah, oslovení apod. Obsah slovníku je zařazen na posledních stránkách.

Hesla jsou abecedně řazena ve dvou sloupcích na každé stránce, v záhlaví stránky je vždy uvedeno první a poslední heslo. Heslové vstupy jsou uvedeny tučně.

V kurzívě jsou uvedeny zkratky rodů *m*, *f*. Pokud je heslový vstup použit v různých slovních spojeních, jsou tato spojení uvedena uvnitř hesla (str. 279, **tontería** *f* hloupost; **déjate de -s** nech těch hloupostí, přestaň). Úvodní poznámka mimo jiné obsahuje informaci o slovesných videch. Jelikož španělština slovesné vidy nerozlišuje, slovesa jsou v česko-španělské části uváděna jen v dokonavém tvaru. Nedokonavý vid je uveden pouze tehdy, když se k němu vztahuje další význam nebo slovní spojení. Pokud je rozdílný překlad u vidu dokonavého a nedokonavého, jsou uvedeny oba tvary slovesa.

Je-li zvrtné zájmeno u slovesa uvedeno v závorce, lze použít zvrtný i nezvrtný tvar (str. 14, **afeitar** (se) holit (se)). Pokud je část výrazu uvedena v kulaté závorce, lze použít delšího i kratšího tvaru bez rozdílu významu (**napít se** beber (se) un trago).

Co se týká symbolů použitých ve slovníku, hranaté závorky jsou uvedeny u výslovnosti, tilda nahrazuje výraz, krátká pomlčka nahrazuje část výrazu, hvězdička značí homonyma. Symbol velkého písmene A značí amerikanismy. Různé významy slov jsou značeny číslicemi 1,2,3 atd. Čárka odděluje synonyma a středník vzdálenější významy heslových slov. Lomítko odděluje alternativní výrazy. Horní číselný index odkazuje na přehled nepravidelných sloves.

Tento slovník, vydaný téměř před dvaceti lety, některými svými výrazy již neodpovídá v současnosti používané slovní zásobě. V novějších vydáních různých slovníků stejného formátu některá zde obsažená hesla zcela chybí, protože již nejsou používána. Slovník je pátým vydáním téhož titulu a pravděpodobně čerpal ze slovní zásoby mimo jiné i předešlých vydání. Texty použité k excerpci však nejsou uvedeny. Slovník má omezenou gramatickou část, neobsahuje českou abecedu a není v něm uvedena poznámka o vyhledávání hesel podle

výslovnosti prvního písmene. Na stránkách nejsou uvedena orientační písmena, pouze na začátku každé sekce. Slovník nepoužívá symbol černého puntíku, čtverce, svislíce.

4. Španělsko-český česko-španělský slovník, diccionario español-checo checo-español, Vladimír Uchytíl, Tomáš Uchytíl, SIMON AND SIMON PUBLISHERS, Praha, 2007, 2. vydání, ISBN 978-80-86922-03-4

Vladimír Uchytíl je překladatel knih z angličtiny a tvůrce slovníků v mnoha jazycích, jako je angličtina, francouzština, španělština, portugalština, bulharština, chorvatština, polština, ruština. Na některých slovnících se podílel i Tomáš Uchytíl, taktéž překladatel.

Malý slovník velikosti formátu blízcímu se k A7, a obsahu zhruba 25 000 hesel je určen nejen pro české, ale také španělské uživatele. Na začátku slovníku najdeme seznam použitých zkratk, následuje dvojjazyčná tabulka s názvy zemí, ve kterých se mluví španělsky. Na dalších stranách je zařazen přehled základních číslovek, řadových číslovek a zlomků s příklady jejich použití. Dále slovník obsahuje stručný výtah ze španělské gramatiky, obsahující údaje o abecedě, výslovnosti, přízvuku, španělských slovesech včetně zvrtných sloves a časování pravidelných a nepravidelných sloves, dále údaje o podstatných jménech (rod, skloňování, množné číslo, přechylování), příslovcích, přivlastňovacích a ukazovacích zájmenech. V další části najdeme základy české gramatiky psané ve španělštině, kde je obsažena abeceda, výslovnost, přízvuk, krátké a dlouhé samohlásky, časování českých sloves pravidelných i nepravidelných, a skloňování podstatných a přídavných jmen. Dále následuje část španělsko-česká, po ní česko-španělská část.

Hesla jsou řazena ve dvou sloupcích na každé stránce, podle abecedy. V záhlaví stránky najdeme první heslo každé stránky. Heslový vstup je psán tučně.

V heslech jsou obsaženy symboly jako tilda pro nahrazení výrazu, číselný index pro označení nepravidelného slovesa (str. 158, **nevar** (28) sněžit), symboly *m* a *f* pro označení rodu podstatných jmen. Upřesňující informace je uvedena v kulatých závorkách (str. 241, **chlebíček** m (**obložený**) emparedado m, bocadillo m). Zkratky jsou uvedeny jako samostatná hesla. Středník odděluje idiomy a slovní spojení a změnu slovního druhu. Zvrtné a nezvrtné tvary téhož slovesa jsou psány jako samostatná hesla. Alternativní výrazy jsou odděleny lomítkem (str. 238, **hokej** m **pozemní/lední** hockey m sobre hielo/hierba). Číslice za

nepravidelným slovesem v kulatých závorkách odkazuje na přehled nepravidelných sloves (str. 74, **calentar (28)** ohřát, rozpálit, za-hřát).

Tento slovník je svým provedením vhodný i pro cizince, svým obsahem částečně nahrazuje gramatickou příručku českou i španělskou. Jeho makrostruktura i mikrostruktura jsou zredukované pouze na několik prvků. Ve slovníku nejsou uvedeny excerpované texty, poznámka o užitých symbolech ve slovníku, není zde ani obsah, předmluva, poznámka o přízvuku, přehled španělských zkratek, poznámka o hledání slov podle výslovnosti prvního písmene. V gramatické části, týkající se španělštiny, nejsou zmíněna přídavná jména, osobní a tázací zájmena, nepravidelná příslovce, zvrtná slovesa, dvojhlásky a trojhlásky, určitý a neurčitý člen, tvorba otázky, záporu. V části české gramatiky nejsou zmíněny dvojhlásky, trojhlásky, přídavná jména, zájmena, předložky, příslovce, spodoba znělosti. Tyto údaje by podle našeho názoru neměly v gramatické části chybět. Nejsou zmíněna roční období, měsíce, dny a není zde přehled určování času. Slovník na stránkách neuvádí orientační písmeno, hranaté závorky pro výslovnost, hvězdičku pro označení homonym, ilustrace, není zde systém číslic, označující různé významy slova, nejsou uváděny amerikanismy.

5. Španělsko-český česko-španělský slovník, diccionario español-checo checo- español, Jana Háková, nakladatelství V RÁJI, Praha, 1999, ISBN 80-85894-71-8

Autorka Mgr. Jana Háková je absolventkou Pedagogické fakulty v Plzni a vyučuje v Praze na Vyšší odborné škole pedagogické a sociální a Střední pedagogické škole hudební výchovu s metodikou a španělský jazyk.

Slovník má formát A6, počet jeho hesel čítá asi 10 000 a proto ho řadíme mezi malé slovníky.

Ve dvojjazyčném úvodu autorka zmiňuje dlouhodobou historii španělsko-českých vztahů. Uvádí také, že se snažila ve slovníku obsáhnout základní slovní zásobu výrazy spisovného, hovorového a odborného jazyka.

Na počátku slovníku najdeme informace o autorce, o jejím místě narození a profesi. Dále je uveden obsah slovníku, za úvodem následuje minimum španělské gramatiky, kde je zahrnuta abeceda, výslovnost, přízvuk, člen určitý a neurčitý v singuláru a plurálu, podstatná jména a jejich rod, skloňování, tvoření plurálu, přechylování, dále jsou zde obsažena přídavná

jména, jejich stupňování, srovnávání v singuláru a plurálu, nepravidelná přídavná jména, stupňování příslovcí a jejich nepravidelné tvary, zájmena osobní, přivlastňovací, tázací, ukazovací, oslovování použitím *tú* a *usted*, dále přehled časování pravidelných sloves, neúplný výčet nepravidelných sloves a jejich časování, tvoření otázky a záporu a krácení vět účelových spojkou *para*.

V další části lze najít výtah z české gramatiky, který obsahuje abecedu, výslovnost, krátké a dlouhé samohlásky, dvojhásky, souhlásky, dále je zmíněn přízvuk, *spodoba*, podstatná jména a jejich skloňování, přídavná jména a jejich stupňování a srovnávání, pravidelná slovesa a jejich časování. Následují předložky, neurčitá a záporná zájmena a příslovce, roční období, měsíce, dny v týdnu a určování času a data.

Dále jsou na pořadu části španělsko-českého a česko-španělského slovníku. Po tomto oddílu je zařazen celkem rozsáhlý soubor společenských frází, používaných při cestování, při ubytování, v restauraci, na nákupu, na poště, na koncertě, v kině, v divadle, v muzeu, fráze týkající se prohlídky města, přírody, počasí, sportu, zdraví a nemocí. Dále zde najdeme věty z oblasti veřejného života, vzdělání, zaměstnání. Uvedení těchto frází je užitečné nejen pro cestovatele, ale obecně pro ty, kdo chtějí na úrovni konverzovat ve španělštině.

Hesla jsou zde řazena abecedně ve dvou sloupcích, v záhlaví stránek najdeme počáteční a poslední heslo.

Heslové vstupy jsou uvedeny tučně, u podstatných jmen je místo označení rodu písmeny *m* a *f* uveden určitý člen *el*, *la*. Pokud je možné výraz použít v mužském i ženském rodě, jsou uvedeny obě možnosti (str. 116, **pendiente, el** náušnice; **pendiente, la** svah). V kulatých závorkách je uvedena upřesňující informace.

Makrostruktura slovníku skýtá pouze několik prvků, nejsou uvedeny excerpované texty, neuvádí se číslo vydání slovníku, pro jakou skupinu uživatelů je slovník určen, nejsou uvedeny španělské zkratky ani zkratky použité ve slovníku, to proto, že slovník upřesňující zkratky nepoužívá. Chybí přehled pro hledání slov podle výslovnosti prvního písmene, přehled symbolů použitých ve slovníku. Pozitivem slovníku je uvedení informace o autorce. Tento slovník ve srovnání s titulem od Tomáše a Vladimíra Uchytlových, obsahuje více prvků gramatiky. Ve španělské gramatické části je obsažena většina základních údajů, chybí přehled dvojhásek a trojhásek, dále chybí zvrtná slovesa a číslovky, v české části nejsou zmíněna nepravidelná slovesa, skloňování přídavných jmen a zájmen. Mikrostruktura v samotné slovníkové části se omezuje na několik symbolů.

Co se týká jeho mikrostruktury, oproti předchozímu titulu je velice jednoduše pojata. Na stránkách nejsou uvedena orientační písmena, pouze u změny písmene. Samotná hesla, kromě středníku pro oddělení překladu výrazu a jeho použití v kontextu, neobsahují žádné symboly, heslo se skládá pouze z heslového vstupu a jeho překladu. To může být výhodou v zájmu přehlednosti, informace však mohou chybět při určování významů slov. Chybí zde symbol hvězdičky pro homonyma, výslovnost v hranatých závorkách, číselný index odkazující na přehled nepravidelných sloves a mnoho dalších. Nejsou uvedeny ilustrace.

Tento slovník je podle našeho názoru svým obsahem gramatických údajů v obou jazycích, základní slovní zásobou ve slovníkové části a přehledem frází důležitých pro konverzaci v mnoha prostředích spíše vhodný pro cestování. Myslíme si, že pro překládání složitějších textů tento slovník není vhodný.

6. Španělsko-český česko-španělský slovník, Jiří Chalupa a kol., FIN PUBLISHING, Praha, 2008, 1. vydání, ISBN 978-80-86002-88-0

Vedoucí kolektivu autorů tohoto slovníku doc. Dr. Jiří Chalupa je spisovatel a pedagog zaměřený na dějiny a literaturu románských zemí (Španělsko, Portugalsko, Itálie, Latinská Amerika). Vydal několik knih o dějinách románských zemí, lze jmenovat například tituly „*Jak umírá diktatura. Pád Frankova režimu ve Španělsku.*“, Votobia, Olomouc, 1997 a „*Inkvizice. Stručné dějiny hanebnosti.*“, Nakladatelství Aleš Skřivan ml., Praha, 2007. Dále Chalupa spolupracoval při tvorbě několika španělsko-českých a česko-španělských slovníků, z nichž kromě uvedeného titulu můžeme jmenovat například „*Česko-španělský slovník*“, FIN PUBLISHING, Olomouc, 1999, ISBN 80-86002-53-5. Chalupa se také podílí se na tvorbě vysokoškolských učebnic a publikuje ve vědeckých časopisech a novinách.⁶⁸

Tento slovník formátu A6, obsahující asi 50 000 hesel, lze zařadit mezi střední slovníky. Je zkrácenou verzí Španělsko-českého a česko-španělského slovníku, FIN PUBLISHING, Praha, 2008, ISBN 978-80-86002-86-6.

Co se týká slovní zásoby, je ve slovníku kladen důraz na současný jazyk s ohledem na nové pojmy z oborů, jako je informatika, telekomunikace, cestovní ruch apod. V heslech nejsou uvedena izolovaná slova, ale kolokace slovních jednotek.

⁶⁸ Dostupné z: <http://www.spisovatele.cz/jiri-chalupa>

Slovník je určen českým i španělským uživatelům i těm, kteří používají češtinu jako druhý jazyk.

Kromě předmluvy a pokynů pro uživatele, kterými se budeme zabývat níže, do makrostruktury můžeme zahrnout na vnitřní straně desek slovníku uvedený přehled oborových zkratk a oborových označení (*dějep.* dějepisný, *histórico*; *film.* filmový, *cinematográfico* apod.), přehled zkratk stylistické charakteristiky (*bás.* básnický, *poético*; *nář.* nářeční, *dialectal* apod.), přehled zkratk řečnických charakteristik (*expr.* expresivní, *emotivo*; *přen.* přenesený, *figurado* apod.), přehled mluvnických zkratk (*a* přídavné jméno, *adjetivo*; *interj* citoslovce, *interjección*), označení vývojově starobylých či zastaralých slov (*archaic.* archaický, *arcaico*; *zast.* zastaralý, *anticuado*; *hist.* historie, *histórico*). Posledním údajem v této části je přehled jiných zkratk a označení (*obv.* obvykle, *generalmente*; *zvl.* zvláště, zejména; *aj.* a jiné, *y demás*).

Dále je zahrnuta španělská abeceda, písmenné vyjádření hlásek, informace o přízvuku, o dvojhláskách a trojhláskách a znaky pro přepis španělské výslovnosti. Následuje španělsko-česká část, po ní česko-španělská, bez jakéhokoliv grafického rozdělení obou částí. Na konci slovníku najdeme ze španělské gramatiky pouze přehled nepravidelných sloves, v gramatické části českého jazyka je obsaženo poměrně více prvků. Lze jmenovat skloňování podstatných jmen a přídavných jmen (*mladý*, *jarní*, *otcův*, *matčín*, *šťasten*), dále je uvedeno skloňování českých zájmen osobních, ukazovacích, přivlastňovacích, vztažných, neurčitých, několik základních číslovek, česká slovesa a jejich časování.

Heslová slova jsou řazena podle abecedy, bez hnízdování, jsou uváděna tučně, na každé stránce slovníku je u horního okraje uvedeno první a poslední heslo. Hesla jsou řazena do dvou sloupců.

Další prvky mikrostruktury jsou popsány ve výše zmíněném oddílu „pokyny pro uživatele“, zahrnujícím použité symboly a pravidla při uvádění hesel. Jako hesla jsou uváděna nejen samotná slova, ale i písmena abecedy, zkratky, složeniny, které jsou tvořené vynecháním konce první složky a začátku složky druhé, akronyma, víceslovné celky a vlastní jména.

Pravopisné varianty jsou obecně řazeny alfabetycky. V případě, že mezi nimi není abecedně jiný tvar, jsou uváděny na řádek vedle sebe a jsou odděleny čárkou (str. 319, **israeli¹**, **israelita** izraelský). U přídavných jmen je uveden tvar ženského rodu (str. 167, **décimo¹**, **-a** desátý). Menším typem písma jsou uvedeny oborové zkratky, stylistické

poznámky a řečnické charakteristiky (str. 96, **caballa** *f* zool. makrela). Kurzíva v závorce značí kontextovou charakteristiku, případně kolokaci. (**flojo¹, -a** (*una cuerda provaz*) uvolněný, povolený). Česká hesla obsahují odkaz na vzor skloňování a časování a v kulatých závorkách gramatické zařazení (str. 745, **námořnictvo** sn42 (*sg:loc -u, pl: gen námořnictev*) *marina f*, (=námořníci) *marinería f*).

Text v závorce za symbolem „=“ značí zkrácenou definici nebo synonymum (str. 328, **lavavajillas** *m* (=stroj) myčka nádobí). Značka AM v oválu znamená, že výraz se vyskytuje v latinskoamerické španělštině. Značka trojúhelníku s vykřičníkem označuje slangová vulgární a tabuová slova. Nepravidelné sloveso je ve španělsko-české části značeno hvězdičkou, v česko-španělské části číselným indexem. V případě nepravidelných sloves je za heslovým slovem uveden odkaz na vzor časování (str. 96, **cabalgar*** *v* jako pagar jet na koni). Pokud se u slovesa vyskytuje pravidelná změna kmenové hlásky, je označeno závorkou s příslušnou změnou (str. 459, **repoblar* (ue)** *v* jako contar: repueblo 1 opět osídlit...). Číselný index (¹²³⁴) značí homonyma nebo heslová slova stejné podoby, ale rozdílného slovního druhu. Výslovnost je uvedena v hranatých závorkách, a to pouze u těch výrazů, kde by mohly vzniknout nejasnosti (výrazy z angličtiny nebo francouzštiny). Arabské číslice značí různé významy výrazu. Bílý čtvereček (□) uvozuje oddíl příkladových slovních spojení, mluvnické vazby a typické kolokace. Černý čtvereček (■) uvozuje oddíl idiomů a ustálených slovních spojení.

Tučný nápis „**POZN**“ v rámečku je značkou pro studijní poznámku, která udává mluvnické informace, anebo vysvětluje rozdíly mezi zaměnitelnými slovy.

Číslice v šedém kolečku značí pořadí významů. Symboly písmen, a)b)c), označují pořadí významů u podskupiny. Lomítko řadí vedle sebe varianty významu.

Písmeno „S“ v hranatém rámečku označuje synonyma, písmeno „A“ v hranatém rámečku antonyma. Symbol „►“ znamená viz.

Tento slovník neobsahuje excerpované texty, jako zdroj je pouze uvedena obsáhlejší verze slovníku. Co se týká informace o autorském týmu, za všechny jeho členy je uveden pouze Jiří Chalupa a to bez dalšího přiblížení jeho činnosti. Slovník má bohatou slovní zásobu z mnoha oborů, která je stále aktuální. V makrostruktuře jsou uvedeny všechny důležité prvky, mohl by být věnován větší prostor španělské gramatice. Česká gramatika je zastoupena poměrně dost, avšak ne tak podrobně jako u výše popsaných titulů, chybí zde základní prvek jako je česká abeceda. Ve slovníku není uveden přehled pro hledání slov podle výslovnosti

prvního písmene, seznam španělských zkratk různých politických organizací apod. Na stránkách není uváděno orientační písmeno, není používán symbol kolmice pro oddělení neměnné části heslového vstupu, slovník neobsahuje ilustrace. Mikrostruktura hesel je členitá a může být problém se v ní zpočátku orientovat. Slovník je vhodný pro studijní účely a pro překládání složitějších textů.

7. Česko-španělský slovník, Josef Dubský, Vladimír Rejzek, Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 1988, 3. vydání

Prof. PhDr. Josef Dubský, DrSc. byl přední český hispanista, zakladatel české hispanistické lexikografie, romanista. Je autorem učebnic a slovníků, jako je např. *Velký španělsko-český slovník*. Narodil se roku 1917. Vystudoval obor čeština-francouzština na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. V roce 1960 se stal kandidátem filologických věd a v roce 1977 doktorem filologických věd. Roku 1964 se habilitoval jako docent VŠE a roku 1982 byl jmenován profesorem románské filologie a španělského jazyka na Filozofické fakultě UK. V roce 1995 mu byla udělena emeritní profesura na FF UK.

Kromě pedagogické činnosti na domácích školách působil jako hostující profesor na Univerzitě v Santiagu de Cuba a Universidad Autónoma v Madridu.

Dubský v minulosti pracoval jako ředitel Institutu překladatelství a tlumočnictví na Univerzitě 17. listopadu. Byl členem Evropské asociace profesorů španělského jazyka (AEPE) a Evropské asociace učitelů španělštiny jako cizího jazyka (ASELE) se sídlem v Madridu. Po dvě období předsedal Kruhu moderních filologů, byl čestným předsedou Česko-španělské společnosti a Asociace učitelů španělštiny ČR. Roku 1992 byl jmenován komturem Řádu Isabely Katolické. Josef Dubský zemřel roku 1996 v Praze.⁶⁹

Tento slovník, vycházející již ve třetím vydání, lze jeho rozsahem 1265 stran, rozměry mírně přesahujícími formát A6 a obsahem asi 40 000 hesel možné zařadit mezi slovníky střední velikosti.

Ve slovníku jsou zmíněny excerptované texty v části bibliografie. V seznamu použitých pramenů najdeme deset titulů, jde o slovníky od různých autorů. Jedná se již o třetí vydání tohoto titulu.

⁶⁹Dostupné z: <http://www.libri.cz/databaze/orient/list.php?od=d&start=11&count=10>

Slovník je, jak uvádí v předmluvě autoři, svou povahou vhodný jako pomůcka pro překlad z češtiny do španělštiny nebo pro španělsky mluvící rodilé mluvčí, kterým může být nápomocný při čtení a komunikaci s českým prostředím. Je zde obsažen jazyk spisovný, hovorový a částečně i odborný. Podle autorů jde o výrazy soudobé a neologismy, zařazené na úkor slov zastaralých, ojedinělých či příliš speciálních. Je kladen důraz na výrazy používané na Kubě, jelikož, jak autoři uvádějí, s touto zemí bylo Československo spojováno úzkými vztahy v oblasti hospodářství, kultury, politiky a v oblasti společenské. V závěru předmluvy autoři děkují recenzentům za jejich připomínky, kterými pomohli ke zkvalitnění díla.

Do makrostruktury tohoto slovníku lze kromě předmluvy dále zařadit poznámku o zpracování slovníku a jeho používání, kde jsou vysvětleny použité symboly. Následuje seznam použitých zkratk a již zmíněný přehled excerpovaných textů neboli bibliografie. Dále se již dostáváme k samotné česko-španělské stati slovníku. V závěru slovníku se nachází přehled nepravidelných sloves a jejich časování, nejprve sloves s více nepravidelnostmi a poté skupin sloves, které mají společnou nepravidelnost a lze je tak časovat stejně. Následuje přehled nepravidelných příčestí a defektivních sloves. Jako další část lze jmenovat přehled zdrobňujících a zveličujících přípon (*-aco*, *-illo*, *-oncito* apod.).

Mikrostruktura slovníku je částečně popsána v předmluvě a v části věnující se zpracování slovníku a jeho použití.

Co se týká řazení hesel, sami autoři zmiňují, že upustili od hnízdování hesel kvůli přehlednosti. Hesla jsou řazena samostatně abecedně ve dvou sloupcích na stránku, heslové záhlaví je psáno tučně. Na každé stránce v horní části najdeme první a poslední výraz stránky, mezi těmito dvěma výrazy najdeme příslušné orientační písmeno abecedy.

Španělské ekvivalenty jsou uspořádány od obecného a původního významu k významu stylisticky vymezenému, speciálnímu a odbornému. Čárka odděluje stejné nebo podobné významy. Středník odděluje odlišné významy, přenesené významy i různé stylistické roviny apod. Pokud má heslo více významů, jsou tyto významy odděleny číslicemi (str. 185, **granát** m **1** *granada* f...**2** (kámen) *granate* m...). Španělské ekvivalenty českých přídavných jmen jsou uváděny v obou rodech (str. 132, **drbavý** lid. *chistoso*, *-a*).

Pokud jde o ekvivalenty obecné španělštiny používané v celé oblasti španělské Ameriky nebo alespoň ve větší části, v heslech jsou označeny zkratkou „Am.“. Pokud se

jedná o výrazy používané pouze v některé oblasti Latinské Ameriky, je příslušná oblast uvedena zkratkou (např. „Me.“ je značka pro mexikanismus).

Homonyma jsou uváděna samostatně a jsou značena římskou číslicí v horním indexu. (str. 1156, **zapažení^I** n (v tělocviku) *extensión f de brazos hacia atrás*; **zapažení^{II}** n *enmaderamiento* m). Slova, která stejně znějí, ale píší se s velkým a malým počátečním písmenem, jsou psána jako samostatná hesla (str. 302, **kozoroh** m zool. *cabra f montés* **Kozoroh** m hvězd *Capricornio* m).

Tilda nahrazuje celý výraz, pomlčka nahrazuje neměnnou část výrazu nebo část oddělenou svislicí (str. 360, **masn/ý** *de carne*; -é konzervy *conservas f pl. de carne | cárnicas*; ~ průmysl *industria de la carne*). Značka „□“ odděluje frazeologii (**vejít** (do) *entrar (en, Am. a)* □ ~ do dějin přen. *pasar a la historia...*). Černý puntík odděluje zvrtný tvar slovesa od nezvrtného (str. 566, **otírat** v. otřít • ~**se** v. otřít se; přen. (o koho) *traer²³ en bocas/ en lenugas* (ak.)). Značka „|“ odděluje zaměnitelná slova (str. 386, **mnohokrát** *muchas| varias/ repetidas/ retiradas veces...*). V hranatých závorkách je uvedena výslovnost a to u slov přejatých z cizího jazyka nebo slov s nepravidelností. Značka „v.“ odkazuje na jiné heslo s více podrobnostmi.

U podstatných jmen je uvedena zkratka rodu (m, f, n v češtině, m, f ve španělštině). Zkratka m/f znamená, že slovo je užíváno v obou rodech beze změny významu a zkratka m, f znamená, že ženský i mužský rod mají stejný tvar. Zkratka „pl.“ označuje množné číslo. V případě nepravidelnosti množného čísla u španělských podstatných je tento tvar uveden v závorce (str. 1121, **vzor** *espécimen* m (pl. *especímenes*)).

Slovesa jsou ve španělštině uváděna v dokonavém tvaru, v případě uvedení nedokonavého tvaru je v hesle uveden odkaz na tvar dokonavý. Pokud sloveso v nedokonavém tvaru následuje bezprostředně po slovese v dokonavém tvaru, uvádějí se oba tvary v jednom hesle. Pokud si tvar zvrtný i nezvrtný přesně odpovídají, jsou psány dohromady (str. 734, přít se *disputar (se), debatir...*). Horní číselný index v arabských číslicích odkazuje na přehled nepravidelných sloves na konci slovníku, zkratka pp. uvádí nepravidelný tvar participia. U sloves v češtině i španělštině je vyznačena jejich rekce. U vazeb slovesa a infinitivu je uvedena příslušná zkratka (str. 1132, **začít** *comenzar⁵¹, empezar⁵¹* (a+ inf.)).

Příslovce jsou uváděna jako samostatná hesla podle abecedy v případě, že mají nějakou odlišnost od pravidelného tvoření. Spojky a předložky jsou psány samostatně jako hesla, objevují se ale také jako části hesel nebo v označení rekce sloves. Vazby se substantivy, adjektivy, slovesy, zájmeny, příslovci a předložkami jsou zařazeny u slovesného základu hesla. Pokud je sloveso mnohovýznamové (např. být, dát, dostat, dělat, nechat, vést, jít, mít aj.), tyto vazby se uvádějí u příslušných substantiv apod., s nimiž je vazba tvořena. Pokud se nejedná o vazbu slovesnou, spojení je uvedeno u hlavní složky (substantiva, adjektiva apod.).

Ve slovníku jsou uvedeny zmíněné excerpované texty, tím si můžeme udělat představu o slovní zásobě slovníku. Vzhledem k roku vydání slovníku však tato slovní zásoba již není zcela aktuální. Navíc změnou politických poměrů nejsou vztahy s Kubou tak intenzivní jako před rokem 1989 a proto dnes nejsou kubánské výrazy tolik používané. Nejsou uváděna slova slangová, vulgární a tabuová. Bližší informace o autorech nejsou uvedeny. Slovník neuvádí obsah, přehled pro vyhledávání slov podle výslovnosti prvního písmene. Není zaměřen na gramatické údaje obou jazyků, chybí abeceda ve španělštině i češtině, výslovnost, přízvuk, přehled dvojhásek a trojhásek ve španělštině, číslovky, informace o podstatných jménech, přídavných jménech atd. Podle našeho názoru autoři předpokládali, že uživatel při použití slovníku využije v případě problému s gramatikou samostatnou gramatickou příručku, což tím pádem vyžaduje další pramen informací kromě slovníku. Kladem slovníku je uvedení již zmíněného přehledu zdrobňovacích a zveličujících přípon, který je ze všech analyzovaných slovníků uveden pouze v tomto titulu. Ve slovníku nejsou obsaženy ilustrace, nejsou uváděna antonyma. Slovník je vhodný pro překlad textů, ačkoliv jeho slovní zásoba již částečně není aktuální, některé starší zde obsažené výrazy se jistě mohou objevit v překládaných textech.

8. Španělsko-český česko-španělský slovník, Josef Dubský, Vladimír Rejzek, LEDA, 2007, 2. vydání, ISBN 978-80-7335-085-7

Slovník má stejné autory jako předchozí titul.

Tento slovník ve formátu A5, obsahuje asi 72 000 a 153 000 českých ekvivalentů ve španělsko-české části a asi 64 000 českých výrazů, k nimž náleží asi 137 000 španělských ekvivalentů v části česko-španělské. Řadíme ho mezi na pomezí středních a velkých slovníků, jelikož velké slovníky mají většinou více svazků a obsahují více než 80 000 hesel. Je v něm obsažena nejen všeobecná slovní zásoba, ale také výrazy hovorové, argotické, slangové, dále

neologismy a neologizující obraty. Slovník také obsahuje odborné termíny, které byly zahrnuty do běžné slovní zásoby. Je v něm obsažen seznam excerpované literatury, který obsahuje téměř čtyřicet titulů slovníku od autorů mnoha národností.

Pokud se jedná o makrostrukturu slovníku, jde o velmi členitou strukturu s mnoha upřesňujícími údaji, užitečnými nejen pro použití slovníku, ale také při studiu španělské gramatiky. Na vnitřní straně desek slovníku je umístěno schéma uspořádání slovníku, které se týká zkratk, značek apod., následuje obsah slovníku v obou jazycích a předmluva. Další součástí je vysvětlení stavby hesel ve španělsko-české a v česko-španělské části slovníku. Následuje seznam zkratk použitých ve slovníku a seznam nejběžnějších zkratk.

Slovník dále uvádí rozsáhlý výše zmíněný seznam použité literatury pro španělsko-českou část a pro část česko-španělskou. Poté je již zařazena španělsko-česká část slovníku, ihned po ní část česko-španělská. Po těchto hlavních oddílech ve slovníku najdeme tabulku s přehledem výslovnosti, poznámku o dvojhláskách, trojhláskách a o pravidlech přízvuku. Následuje přehled předpon a přípon pro tvoření slov. Další část obsahuje tabulku časování pravidelných sloves, časování zvrtných sloves, přehled časování trpného rodu, dále časování sloves s více nepravidelnostmi, skupiny nepravidelných sloves. Následuje přehled nepravidelných přičestí, přehled defektivních sloves a tvarů, v nichž se tato slovesa užívají.

Mikrostruktura slovníku je podobná jako u předchozího titulu, jelikož se jedná o díla stejných autorů. Najdeme zde ale několik rozdílů a podrobnějších vysvětlivek než u předchozího slovníku.

Heslová slova jsou řazena abecedně do dvou sloupců, nejsou psána tučným, ale půltučným bezpatkovým písmem. Po straně pravých stránek je uvedeno orientační písmeno. Varianty heslových slov jsou psány vedle sebe, pokud mají stejný rod, píše se zkratka rodu až za poslední z nich (str. 252, **dragado**, **dragaje** m bagrování). Některá heslová slova jsou uváděna v jednom hesle se slovními spojeními a frazeologismy. Neměnná část slova je od koncovky nebo přípony oddělena kolmicí a dále v hesle je nahrazována spojovníkem (str. 200, **koukn|out** ob. mirar, echar una mirada ■ ~ **se (na)** echar una mirada (a); **-i se!** ¡mira!, ¡oye!; hovor. (údiv) ¡vaya, vaya!).

V tomto slovníku, stejně jako výše zmíněném, jsou jako samostatná hesla uvedena vlastní jména, zařazená do slovníku s ohledem na frekvenci jejich užití, tento slovník také uvádí zkratky a zkratková slova jako samostatná hesla (str. 349, **OP** zkr. (= **občanský průkaz**) DNI (= Documento Nacional de Identidad)).

Jsou zde obsaženy také amerikanismy a výrazy typické pro jiné oblasti (str. 98, **bobeta** *m* Am. hovor. hlupáček, hlupák).

Jako v předchozím slovníku, zkratka „v.“, uvedená menším písmem, značí v hesle odkaz na heslo, které obsahuje více podrobností (str. 80, **doplácet** v. **doplatit**).

Zkratky „m“, „f“ a „n“ v kurzívě uvádějí mužský, ženský a střední rod u podstatných jmen. Pokud jsou rody psány vedle sebe, znamená to, že substantivum má tvar stejný pro rod mužský, ženský nebo střední. V případě, že podstatné jméno má v mužském a ženském rodě rozdílné významy, jsou oba významy psány do stejného hesla (str. 158, **comparsa** *f* 1 maškaráda...; *m* (filmový, divadelní) statista). U španělských substantiv ženského rodu začínajících na **a-** nebo **ha-** je uvedena varianta členu v závorce (str. 58, **área** (*el*) *f*...).

Tvar ženského rodu u adjektiva a substantiv je uveden pouze tehdy, jestliže je jejich přechylování nepravidelné (str. 3, **abad** *m* opat....**abadesa** *f* abatyše).

Množné číslo je v španělsko-české části slovníku uvedeno, pokud má substantivum jiný význam v množném a jednotném čísle nebo pokud je plurál tvořený nepravidelně. V případě nepravidelnosti pouze u koncovky, je koncovka uvedena v závorce (str. 178, **córner** (*pl -s*) *m* sport. roh, rohový kop), v jiných případech je slovo v plurálu uváděno celé. V česko-španělské části je množné číslo substantiva v češtině uvedeno tehdy, pokud je ve španělštině vyjádřeno jiným slovem. (str. 202, **krja** iceberg [iseberg] *m*; (na řece) **témpano** *m* (de hielo); *-y pl* hielo flotante).

U sloves je v kulatých závorkách uváděna rekce a slovesné vazby (str. 262, **mrzjet** (**koho**) dar⁵ pena (*a*), disgustar (*ak*), fastidiar (*ak*); to mě –í me da pena...). U sloves jsou taktéž značeny nepravidelnosti nebo odchylky v časování, nepravidelná přičestí. Jsou vyznačena i defektivní slovesa.

Jako u předchozího slovníku je výslovnost v hranatých závorkách uváděna u přejatých slov nebo u slov, kde se výslovnost liší od obecných pravidel.

Homonyma jsou značena dolním číselným indexem římskými číslicemi a jsou uváděna jako samostatná hesla (str. 502 **rýzoviště**_I *n* (pole) arrozal *m*...**rýzoviště**_{II} (rudý) lavadero *m*; ~ **zlata** aluviones auríferas).

Arabskými číslicemi jsou uváděny různé významy jednoho slova. Tyto významy jsou umístěny v jednom hesle (**laberinto** *m* 1 bludiště; labyrint (i v uchu) 2 spletnost; zmatek).

Čárka odděluje synonyma, případně odděluje větné členy, následuje po spojkách. Středník odděluje významové vzdálenější výrazy nebo může následovat po slovním spojení a idiomech.

Stejně jako u předchozího slovníku, dvojtečka za základním heslem je používána u výrazů, které jsou užívány jen v určitém slovním spojení (str. 224, **letoucí: léta** ~ *hovor. toda la eternidad*; **už jsem ho neviděl léta** ~ *hará un siglo que no le veo*).

V předchozím slovníku byl znak „•“ používán pro oddělení zvratných tvarů sloves, v tomto slovníku je použit ve španělsko-české části jako symbol změny slovního druhu (str. 558, **proclítico** *jaz. proklitický, příklonný, předklonkový* • *m jaz. předklonka*) a pro oddělení zvratných tvarů sloves je použit znak „■“.

Lomítko odděluje alternativní výrazy (str. 186, **kočičina** *f expr. música f ratonera / ratonil, concierto m de gatos / gatuno...*), dvě lomítka za sebou oddělují slova opačného významu v téže vazbě (str. 544, **splatnost** *f vencimiento m*; **při -i** *al vencimiento*; **s krátkou // dlouhou dobou -i** *a /de corto // largo plazo*).

Znak „♦“ odděluje frazeologickou část heslového oddílu (str. 35, **brouk** *m coleóptero m, escarabajo m (i typ volkswagenu)* ♦ **dělat mrtvého -a** *hacerse¹¹ la mosquita muerta...*).

Jak je uvedeno v předmluvě, tento slovník je určen pro studenty jazyka, pedagogy, tlumočníky, překladatele a všechny zájemce o španělský jazyk. Podle našeho názoru všechny jmenované skupiny uživatelů najdou v tomto slovníku oporu. Slovník pouze není svým velkým formátem praktický pro cestování. Množství uvedených zdrojových slovníků v části bibliografie znamená velmi rozsáhlý výběr slovní zásoby, včetně zmíněných běžně používaných výrazů odborných. Slovník je tedy vhodných pro překlad i částečně odborných textů. V makrostruktuře je věnován minimální prostor gramatice, ze španělské gramatiky jsou uvedeny hlavně informace o slovesech, česká gramatika zmíněna není, slovník je tedy určen především českým uživatelům. Chybí přehled pro hledání slov podle výslovnosti prvního písmene, číslovek, nejsou uvedeny ilustrace. Orientační písmeno na okrajích pravých stránek zjednodušuje hledání, jeho umístění je podle našeho názoru lepší než v záhlaví uprostřed stránky. Mikrostruktura uvnitř hesla je poměrně složitá, ovšem uváděním mnoha příkladů, kontextů, významů je slovník jistě užitečný pro hledání co nejpřesnějšího potřebného výrazu.

9. Španělsko-český česko-španělský slovník, kolektiv autorů, FIN PUBLISHING, Olomouc, 2004, 3. vydání, ISBN 80-86002-55-1

Slovník od společnosti FIN PUBLISHING o velikosti blížící se formátu A5, obsahuje téměř 60 000 výrazů, lze ho tedy zhruba zařadit mezi střední a velké slovníky. Slovník obsahuje seznam excerpovaných textů, dvaceti titulů, z nichž lze jmenovat např. *Velký česko-španělský slovník*, I. a II. díl, LEDA Academia, Praha, 1996 a *Velký španělsko-český slovník*, I. a II. díl, Academia, Praha, 1993, oba od Josefa Dubného, dále *Diccionario de dudas y dificultades de la lengua española*, Espasa Calpe, Madrid, 1996 od Manuela Seca nebo *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*, Academia, Praha, 1994 a další. I ostatní hlavní použité tituly jsou slovníky.

Makrostruktura slovníku je tvořena odlišným způsobem, než u předchozího titulu. Gramatická část není zařazena na konec slovníku, ale mezi část španělsko-českou a česko-španělskou. V úvodu i v závěru slovníku je na vnitřní straně desek uveden přehled pro orientaci ve slovníku, text slovníku začíná obsahem v češtině, následuje krátká předmluva, seznam použitých pramenů, a zkratky použité ve slovníku (např. aj. a jiné, arg. argotický, fam. familiární apod.), z nichž převažují české zkratky nad cizojazyčnými.

Další poznámka se týká značek použitých ve slovníku, znaků pro přepis španělské výslovnosti. Následuje španělsko-česká část slovníku, na ni přímo navazuje přehled španělské abecedy, tabulka písemného vyjádření hlásek, výslovnost hlásek ve španělštině, a to samohlásek a souhlásek, kde je rovněž zmíněn přízvuk. V další části je zařazena poznámka o dělení španělských slov podle počtu souhlásek, kde jsou zmíněny i dvojhlasý a trojhlasý. Dále je obsažen přehled interpunkčních znamének, následuje časování nejprve pravidelných, zvratných a nakonec nepravidelných sloves. Další tabulka je věnována přechylování přídavných jmen, následuje přehled základních číslovek, řadových číslovek, poznámka o desetinných číslech, zlomcích, procentech a promilích, hromadných číslovkách a násobcích (**una vez jednou, cinco veces pětkrát, siempre vždycky**).

V dalším oddíle je vysvětlen postup při vyjadřování hodin s ilustrací hodin, dále následuje poznámka o vyjádření staletí (**siglo primero** (s. I, sg. I) *první století* (1. st.)), posloupností (**Carlos V.,(Quinto) Karel V.**), pořadí a výčtu (**primero - en primer lugar za prvé**) a výročí (**20. výročí el vigésimo aniversario**).

Následuje přehled předložek a jejich použití, přehled matematických, geometrických, biologických a chemických symbolů.

Dále je zařazena česko-španělská část slovníku. Hesla jsou řazena v obou částech slovníku abecedně.

Co se týká mikrostruktury slovníku, heslová slova jsou psána bezpatkovým písmem, tučně, ve dvou sloupích. Záhlaví stránky obsahuje pouze heslové slovo úvodní, nikoliv konečné, a číslo stránky. Na okraji pravé stránky je vždy vyznačeno písmeno z daného úseku slovníku, které usnadňuje hledání ve slovníku. Slova jsou řazena abecedně, ale prostřednictvím vložených studijních poznámek, synonym, antonym a již zmíněných ilustrací jsou navázány jazykové souvislosti.

Základní slovníkové slovo může být rozděleno svislicí, v takovém případě je dále v hesle část před svislicí nahrazena pomlčkou (str. 864, **sobrar** jako tomar **1** přebývat; zbývat; být přebytečný/nadbytečný **2** být zbytečný; **con esto -a** to úplně stačí). Znak tilda nahrazuje heslové slovo. U přídavných jmen je uveden tvar ženského rodu. Jestliže má substantivum stejný tvar jako přídavné jméno, je přiřazeno za přídavné jméno. Zkratka *m* a *f* uvádí mužský a ženský rod. Značka „•“ označuje změnu slovního druhu a odděluje zvrtná slovesa v témže hesle. Středník odděluje výrazy vzdálenějších významů. Nepravidelné množné číslo je uvedené v závorce. Hvězdička signalizuje nepravidelné sloveso. Pokud se ve slovese vyskytuje pravidelná změna kmenové hlásky, je tato změna uvedena v závorce. Číslice u sloves uvedené jako horní index označují nepravidelná slovesa (str. 1153, **inklinovat** **k** inclinarse (a), sentir³⁴ inclinación (hacia), tender²⁸ (a), tener²² afición (a)).

Oborové zkratky a údaje o významové stránce ekvivalentů jsou psány menším písmem. Značky jako **AM, CHI, CU, UR, ME** v oválném rámečku značí zemi, kde je daný výraz používán.

Výslovnost je uvedena v hranatých závorkách a to pouze pokud jsou v ní nějaké nejasnosti, např. u slov přejatých.

Homonyma jsou uváděna jako samostatná hesla a jsou označena číselným indexem arabskou číslicí. Antonyma a synonyma jsou uvedena značkami „ANT“ a „SYN“ v černém obdélníku.

Pokud v hesle dochází ke změně počátečního písmene z malého na velké a naopak, je tato změna uvedena přímo tímto písmenem (str. 665, **ministerio** *m* ministerstvo; **M ~ de**

Agricultura (y Ganadería) ministerstvo zemědělství...). Značka IDM v černém rámečku nebo „■“ označuje frazeologické spojení, které nesouvisí přímo s významy hlavního hesla nebo označuje ustálené spojení slov, zpravidla doslovně nepřeložitelné. Číslice v hesle signalizují více významů heslového slova. Černý vodorovný pruh znamená označení studijní poznámky, která informuje o mluvnici nebo vysvětluje rozdíly u zaměnitelných slov. Lomítko v hesle za sebe řadí varianty výrazu. Značka „▶“ znamená viz.

Tento slovník má podle našeho názoru nedostatek v tom, že není zmíněn jmenovitě jeho autorský tým, pouze společnost, která slovník vydala, což může podle našeho názoru zpochybnit kvalitu díla. Jsou sice uvedeny excerpované prameny, ale uživatelé by autora zpracování slovníku měli znát.

Slovník je studijní a pracovní a je spíše určen českému uživateli. Je vhodný pro mírně pokročilé školáky i pro studenty jazykových, středních a vysokých škol. Jeho slovní zásoba je aktuální, obsahuje výrazy z mnoha vědních oborů.

Makrostruktura slovníku chybí seznam španělských zkratk. Gramatická část je zaměřena na španělskou gramatiku a to konkrétně na zmíněných několik druhů číslovek, předložek a sloves, částečně i na přídavná jména. Nejsou v ní zahrnuta podstatná jména, zájmena, příslovce, není zmíněno tvoření otázky a záporu. Česká gramatika není zahrnuta vzhledem k již zmíněné orientaci na českého uživatele slovníku.

Mikrostruktura slovníku je poměrně členitá, používá hodně číselných symbolů, což může podle našeho názoru zkomplikovat orientaci v heslech.

Obě slovníkové části jsou doplněny ilustracemi, černobílými i barevnými, které usnadňují pochopení slov a zvýrazňují rozdíly mezi příbuznými slovy nebo mohou vysvětlit významy slov. To je velká výhoda tohoto slovníku, jelikož bez názorné ukázky někdy nelze přesně pochopit, který výraz je nejlepší pro překlad. Zároveň uvedení obrázků z jednoho tematického prostředí může pomoci rozšiřovat slovní zásobu uživatele.

10. Velký česko-španělský slovník, I. díl A-O, II. díl P-Ž, Josef Dubský a kol., LEDA, ACADEMIA, Praha, 1996, 1. vydání, ISBN 80-200-0366-5 (Academia, Praha, soubor), ISBN 80-85927-23-3 (Leda, Praha, soubor)

Kromě prof. PhDr. Josefa Dubského, DrSc. se na tvorbě slovníku podílela doc. PhDr. Vlasta Hlavičková, CSc., prof. Vladimír Rejzek a PhDr. Antonín Vaculík.

PhDr. Antonín Vaculík je členem kabinetu jazykové přípravy na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy, kde se zabývá kurzy španělštiny.

Tento velký slovník o dvou svazcích a formátu A5 vznikl ve spolupráci hispanistů pražských škol a dalších odborníků. Jak zmiňuje v předmluvě Josef Dubský, slovník je určen českým uživatelům, překladatelům a tlumočnickům, ale také pro španělsky mluvící uživatele, kteří mohou slovník využít při četbě a překladu českých textů.

Z excerpovaných textů Dubský zmiňuje *Velký španělsko-český slovník*, dále soudobou španělskou krásnou literaturu, odborné texty, denní tisk a časopisy. Dále také do excerpovaných textů zahrnuje výsledky jazykového výzkumu mluveného jazyka hlavních měst španělsky mluvících oblastí, výsledky výzkumu členů autorského kolektivu případně také posluchačů a absolventů oboru překladatelství a tlumočnictví filozofické fakulty UK v Praze.

Co se týká slovní zásoby slovníku, je zde obsažená obecná slovní zásoba nejen spisovné češtiny, ale také hovorové a odborné. Odborné výrazy a spojení jsou omezeny rozsahem slovníku.

Makrostruktura není v poměru k velikosti slovníku příliš členitá. Za předmluvou profesora Dubského, kde je popsáno výše zmíněné pojetí slovníku a poděkování spolupracovníkům, následuje úvod do slovníku, kde je uveden rozsah a uspořádání slovníku. V další části je zařazen dvojjazyčný seznam použitých zkratk, kromě odborných také zkratky oblastí použití daného výrazu. Následuje seznam konzultované literatury, na tento seznam již navazuje slovníková část. Další díl slovníku obsahuje po úvodních stránkách slovníkovou česko-španělskou část, začínající písmenem P. Za touto částí následuje obsah obou dílů slovníku. V obou dílech slovníku existuje také oddíl Lexikálních dodatků, které byly zařazeny v době vydání slovníku v roce 1966. Jak uvádí prof. Vladimír Rejzek v předmluvě slovníku, vydání slovníku se zdrželo o 4 roky, a proto byly změny ve slovní zásobě během této doby uvedeny v dodatcích.

Hesla jsou řazena ve dvou sloupcích, záhlaví stránky obsahuje počáteční heslové slovo stránky. Heslové slovo je psáno tučně.

Hesla jsou seřazena abecedně, ale je využit i systém hnízdování, kdy se seskupují pravopisné varianty stejného slova nebo výrazy se stejným základem tvořená příponami. Tyto významy, stejně jako zvrtná slovesa, se oddělují symbolem černého puntíku. Kromě těchto případů se slova nehnízdují.

Kvůli úspornosti nejsou zařazeny odvozené nebo lehce odvoditelné ženské tvary podstatných jmen, dále z infinitivu pravidelně odvoditelné tvary adjektivizovaných přičestí a příslovce pravidelně odvoditelná z přídavného jména. Vlastní jména jsou zařazena do hesel s uvážením jejich odlišnosti v obou jazycích a důležitosti.

Přísluví, pořekadla a úsloví jsou řazena k heslu podle prvního slova nebo slova nejvíce důležitého.

V případě podstatných jmen je uveden druhý pád a gramatický rod, případně označení plurálu, označení, že jde o pomnožné jméno nebo nesklonné substantivum. U sloves je vyznačena jejich dokonavost či nedokonavost, hesla přídavných jmen neobsahují tvar ženského rodu. Výslovnost heslového slova je uváděna podle potřeby. Pokud je v hesle uvedeno více upřesňujících zkratk, uvádí se na prvním místě zkratka gramatická, poté zkratka terminologická a dále stylistická. Horní index arabských číslic označuje homonyma.

Zkratky jsou uváděny jako samostatná hesla.

Arabské číslice označují různé varianty významu slova nebo ekvivalenty. Římskými číslicemi se v hesle oddělují slovní druhy. Znak černého čtverce rozděluje ustálená slovní spojení, úsloví, pořekadla, přísloví a frazeologická spojení. Černý puntík odděluje slova odvozená zařazená do téhož hesla a již zmíněná zvrtná slovesa. Čárka odděluje španělské blízké ekvivalenty výrazu, středník vzdálenější ekvivalenty.

Ekvivalenty jsou řazeny od běžných k méně běžným, od původních významů k přeneseným, od obecných významů k odborným a od spisovných k nespisovným.

Tilda nahrazuje heslové slovo ve frazeologii a příkladech, pokud je heslové slovo pozměněné, nahrazuje příslušnou část spojovací čárka.

U španělských slovesných ekvivalentů je sloveso s nepravidelným časováním označeno tečkou nad slovesným tvarem, dvěma tečkami je označeno defektivní sloveso. Ustálená spojení, rčení, přísloví apod. tato označení neobsahují.

Kolmice v záhlaví odděluje část heslového slova nahrazovanou spojovací čárkou - ve frazeologii a exemplifikaci. Kolmice v těchto případech odděluje případné obměny nebo nahrazuje opakování stejného výrazu. Dvojitá kolmice nahrazuje nebo odděluje antonyma v téže vazbě.

Jak u heslového slova, tak také u ekvivalentů vyznačujeme blíže význam nebo užití zkratkami nebo údaji v závorce.

Závorkami je také uváděna rekcce, jestliže není shoda mezi španělštinou a češtinou. Značka (a) uvádí přímý předmět osobní, zkratkou (pp) je označen obecně přímý předmět, značka (a) také uvádí nepřímý předmět odpovídající českému dativu. Kromě závorek označují rekcce také předložky (*de, con, por, para, en* apod.). V řadě ekvivalentů majících stejnou rekcce uvádíme příslušnou značku po posledním v této řadě.

Ve frazeologii za značkou černého čtverce se někdy odlišují významové rozdíly číslicemi 1., 2. atd. Přísloví, pořekadla, úsloví apod. jsou ve frazeologii za značkou černého čtverce psána s velkým písmenem prvního slova.

Slovník neobsahuje informace o autorech. Co se týká makrostruktury, není obsažena španělská ani česká gramatika a jiné údaje, například abeceda, přízvuk výslovnost a podobně. Provedení slovníku se skutečně soustřeďuje především na překladovou funkci a tím se liší od *Velkého španělsko-českého* slovníku od Josefa Dubského, který některé gramatické údaje obsahuje. Slovní zásoba je poměrně aktuální a obsahuje výrazy nad rámec slovní zásoby běžně používaných slovníků s méně hesly.

V mikrostrukturu není na stránkách uvedeno příslušné písmeno pro orientaci.

11. Velký španělsko-český slovník, I. díl A-H, II. díl I-Z, Josef Dubský a kol, Academia, Praha 1993, 2. opravené a rozšířené hledání, ISBN 80-200-0483-1 (soubor).

Na slovníku spolupracovali: PhDr. Vlasta Hlavičková, CSc., Marie Holubová-Pravdová, PhDr. ing. Vladimír Konečný, PhDr. Olga Macíková, Alena Novohradská, ing. Petr Pomezny, Vladimír Rejzek, Eva Špinková, PhDr. Jitka Taišlová, CSc., PhDr. Jiří Vandas, CSc., Dagmar Voženílková, PhDr. Vlasta Zděnovcová. Recenzetem slovníku je doc. PhDr. Oldřich Tichý.

Vlasta Zděnovcová se narodila v roce 1929. Byla členkou Fakulty mezinárodních vztahů na VŠE v Praze. Je autorkou a spoluautorkou učebnic španělštiny, jak pro vysoké, tak střední školy. Z její tvorby lze jmenovat například tituly *Španělština pro 1. ročník středních škol* (Rejzek, Zděnovcová, Státní pedagogické nakladatelství, 1988), *ABC del español: základy španělštiny pro ekonomy* (Hlavičková, Zděnovcová, VŠE, 1995), *Španělský obchodní dopis* (Zděnovcová, VŠE, 1992).

Doc. PhDr. Oldřich Tichý byl český hispanista. Narodil se roku 1916 ve Veselí nad Moravou, vystudoval obory francouzština-němčina na Masarykově univerzitě v Brně. Vyučoval španělštině a portugalštině na obchodní akademii ve Zlíně, pracoval jako asistent na Palackého univerzitě v Olomouci a jako odborný asistent na Filozofické fakultě Karlovy Univerzity v Praze. Byl zakladatelem moderní lingvistiky a moderní hispanistiky na Kubě. Zemřel roku 1991 v Praze.

Tento španělsko-český dvousvazkový slovník má formát asi A5 a obsahuje asi 70 000 hesel. Z hlediska velikosti ho tedy lze přibližně zařadit mezi velké slovníky, ačkoliv nedosahuje počtu 80 000 hesel.

Jak uvádí Dubský v předmluvě, k přípravě slovníku proběhla excerpce soudobé španělské a španělsko-americké krásné literatury, románů, divadelních her, denního tisku, zábavných i odborných časopisů (např. ABC, Vanguardia, Codorniz, Triunfo ze Španělska a Nacional, Nación, Siempre z Latinské Ameriky). Dále byly excerповány jednojazyčné i dvojjazyčné slovníky, odborné studie a lexikografické práce.

Slovní zásoba slovníku zahrnuje základní slovní fond španělštiny v Evropě i Latinské Americe, je zde obsažena obecná spisovná španělština, hovorová, lidová, básnický i odborný jazyk a částečně jazyk argotický a regionální výrazy. Jsou zde obsaženy výrazy společenské, výrazy z kultury, ekonomiky, ze sportu, z lékařství, přírodních věd, techniky. Jsou zahrnuty i hispanoamerikanismy z oblasti obecného a hovorového jazyka.

Slovník je určen překladatelům, vědeckým a jiným odborným pracovníkům, tlumočnickům, pracovníkům ústředních úřadů, orgánů a podniků zahraničního obchodu, studentům středních a vysokých škol.

Makrostruktura zahrnuje předmluvu, kde jsou uvedeny výše zmíněné oblasti slovní zásoby slovníku, cíloví uživatelé. V předmluvě je také poděkování několika spolupracovníkům za spolupráci při tvorbě slovníku. Druhá předmluva se týká druhého vydání slovníku, ke kterému došlo s časovým odstupem, protože byl slovník doplněn lexikálními dodatky. Za předmluvami následuje úvod slovníku, kde je popsán rozsah a uspořádání slovníku. Dále struktura pokračuje seznamem použitých lexikografických a lexikologických pramenů, seznamem použitých zkratk, dále je zařazen přehled španělské výslovnosti, pravidla přízvuku. V oddílu pravopisných pravidel je uvedeno dělení slov, psaní přízvuku, pomlčka, počáteční skupiny souhlásek, skupiny samohlásek, psaní velkých písmen a psaní vykřičníku a otazníku. Následují mluvnické tabulky přechylování adjektiv, časování

pravidelných sloves, dále jsou zde popsány pravopisné změny u pravidelných sloves, dále je tabulka zvrtných sloves, slovesa se změnou kmenové souhlásky, s více změnami, pomocná slovesa, defektivní slovesa, následuje španělsko-česká část od A do H. Dále jsou zařazeny opravy slov v prvním díle, druhý díl po úvodních stránkách přímo zařazuje španělsko-českou část I až Z, po ní následuje oddíl dodatků, kde je popsán španělský jazyk, země španělského jazyka, tvoření slov odvozováním, předpony a přípony, jména obyvatel. Následuje oddíl oprav a lexikální dodatky. Na konci druhého dílu je uveden obsah obou dílů.

Hesla jsou uspořádána do dvou sloupců, v záhlaví stránky je umístěno vždy poslední heslo na stránce. Heslové záhlaví je psáno polotučně, hesla jsou seřazena podle španělské abecedy, někdy dochází k hnízdování, například u různých pravopisných variant téhož slova nebo u slov tvořených různými příponami od stejného základu, jestliže po sobě následují v abecedním řazení a mají stejný význam. V případě stejných slov lišících se počátečním písmenem jsou nejprve uvedena slova s malým a poté s velkým písmenem, případně jsou hnízdována za slova s malým písmenem. Slova se spojovací čárkou se uvádějí samostatně, složená slova bez spojovací čárky jsou uváděna v rámci hesla první části.

Zkratky jsou taktéž uváděny jako samostatná hesla, španělská zkratka bývá doplněna českou zkratkou, pokud je běžná, a plným zněním zkráceného výrazu. Adjektiva a substantiva stejného základu jsou řazena do téhož hesla, heslo začíná se adjektivem, následuje podstatné jméno rodu mužského, které má stejný tvar jako adjektivum rodu mužského, a nakonec substantivum ženského rodu. Příslovce odvozené z přídavného jména je řazeno do stejného hesla jako adjektivum.

Homonyma jsou uváděna jako samostatná hesla, pokud se jedná o různé slovní druhy. Zpodstatnělý infinitiv je zařazen na konec hesla pod stejným záhlavím jako infinitiv, případně i se zvrtným slovesem. Podstatná jména stejné podoby ale různého rodu jsou řazena pod stejné záhlaví.

Zkratky „*m*“ a „*f*“ označují ženský a mužský rod, uvedení obou zkratek současně (*m, f*) znamená, že dané podstatné jméno může být užito v obou rodech, a to ve stejných nebo různých významech, tento rozdíl je pak uveden českými ekvivalenty. Nepravidelné množné číslo je uvedeno v závorce. U podstatných jmen ženského rodu, která začínají na *a-* nebo *ha-* je vyznačen tvar členu. U přídavných jmen není vyznačen přechýlený tvar ženského rodu. Pokud je u nepravidelného slovesa v indexu jedna tečka, značí to sloveso s více

nepravidelnostmi, dvě tečky v indexu označují defektivní sloveso. Pravidelná změna kmenové hlásky je uvedena v závorce za slovesem.

Výslovnost v hranatých závorkách je vyznačena pouze v případě nejasností.

Arabské číslice oddělují různé významy slova v rámci téhož slovního druhu. Pokud je u arabské číslice šipka, je takto označen počátek řady amerikanismů. Značka černého puntíku odděluje slova stejného slovního druhu, ale jiného rodu, případně může vyznačovat i jiné změny v rámci stejného slovního druhu. Značka „▲“ odděluje slova různých slovních druhů. Značka „◆“ odděluje frazeologickou část.

České ekvivalenty hesel jsou řazeny od běžnějších k méně běžným, od původních významů k přeneseným, od obecných k hovorovým, na konci řady jsou slova užívaná v určitých regionech. Česká slovesa jsou uváděna zpravidla buď ve vidu dokonavém, nebo nedokonavém, za předpokladu, že uživatel má možnost užít té či oné podoby podle kontextu. Pokud existuje podstatný rozdíl mezi oběma vidy v češtině, uvádějí se oba tvary. České ekvivalenty odděluje čárka, při větších rozdílech významu je použit středník. Ten se využívá i tehdy, odpovídají-li španělskému heslu celé větné útvary, které jsou samy děleny čárkou. Pokud španělskému slovu odpovídá slovo domácí nebo cizí, uvádí se na prvním místě slovo domácí, jestliže není běžnější cizí výraz i v češtině. České ekvivalenty se blíže vysvětlují především u méně běžných odborných výrazů, pro odstranění dvojznačnosti nebo pro snadnější orientaci. Děje se tak pomocí vysvětlivek před nebo za českým ekvivalentem, oborových zkratk, nebo oborových zkratk a vysvětlivek zároveň nebo také uvedením příkladu v závorce s českým překladem nebo bez něho. Stylistické zařazení španělských výrazů a obrátů se autoři snažili vystihnout českými ekvivalenty, stylistická rovina je značena zkratkou u výrazů a obrátů, kde české ekvivalenty nelze nalézt, např. v případě argotu.

Výrazy používané jen v některé oblasti Pyrenejského poloostrova jsou značeny zkratkou „*reg.*“. Výrazy užívané mimo poloostrov jsou označeny příslušnou zkratkou. Pokud jsou slova používána pouze v jedné až dvou zemích Latinské Ameriky, jsou označena zkratkou jména země. V ostatních případech jsou výrazy, které nejsou užívány ve Španělsku nebo mají ve Španělsku jiný význam, označeny jako Amerikanismy zkratkou „*Am*“. Při řazení českých ekvivalentů výrazů z americké oblasti postupujeme od obecných amerikanismů k výrazům omezeným pouze na některé oblasti.

Rekce je uváděna u španělských sloves a jejich českých ekvivalentů zvláště tam, kde je v obou jazycích odlišná. Ve španělštině je k tomu užíváno předložek se zkratkou *u. c.*

(=una cosa), *u. p.* (= una persona). Španělský přímý předmět, odpovídající českému předmětu ve 4. pádě, je uveden předložkou *a* s tečkou pod písmenem, zatímco předložka *a* bez tečky (*a u. p.*) značí přímý předmět (3. pád v češtině). Nepřeložitelná slova v české části nahrazujeme výkladem odlišeným typem písma od náležitých ekvivalentů.

Základní české ekvivalenty doplňuje exemplifikace a frazeologie. Exemplifikace v závorkách objasňuje a doplňuje základní význam slova nebo slovního spojení, slouží k rozlišení různých užití v daném kontextu a lepšímu vystižení českého ekvivalentu. Exemplifikace připojená za řadou výrazů se nevztahuje jen k poslednímu z nich. Ve frazeologii jsou uváděna především taková spojení, která nelze doslovně do češtiny přeložit. V této části heslového oddílu jsou také uváděna ustrnulá spojení, přísloví apod. V exemplifikaci a frazeologii je při řazení slovních spojení vycházeno z hlavního modifikujícího slova, tato slova jsou pak řazena hierarchicky tak, že pro zařazení vazby je rozhodující především sloveso, pokud není sloveso, řadí se podle substantiv nebo adjektiv, adverbii nebo zájmen. Na začátku řady stojí slova bez jakékoliv determinace. Slovesné vazby jsou řazeny podle infinitivu, bez ohledu na tvar slovesa, který je ve vazbě užit. Prísloví jsou řazena podle předpokládaného rozhodujícího slova, případně podle výše uvedených zásad.

Tilda „~“ v exemplifikaci a frazeologii nahrazuje heslová slova, pokud jsou ve tvaru shodném se záhlavím. Pokud jsou pozměněna, nahrazují se heslová slova koncem slova se spojovací čárkou vpředu, přičemž se za spojovací čárkou ponechává poslední písmeno společné heslovému slovu a slovu ve frazeologii.

V exemplifikaci a frazeologii jsou případné varianty odděleny jednoduchou kolmicí, která v některých případech nahrazuje opakování téhož slova. Dvojitá kolmice odděluje opačné významy v téže vazbě. Slovesná rekce je přímo zařazena do frazeologického celku. V exemplifikaci a frazeologii jsou tečkou v indexu značeny tvary nepravidelných sloves včetně těch se změnou kmenové hlásky. Toto označení není uváděno v ustrnulých spojeních a příslovích.

V některých případech jsou ve španělštině uváděny dva způsoby psaní mnohdy i se dvěma výslovnostmi. V českých ekvivalentech jsou dříve hovorové tvary sloves na *-ci* (říct, moct) chápány jako neutrální, zatímco tradiční tvary na *-ci* jsou chápány jako knižní.

Tento velký slovník je jedním nejrozsáhlejších děl naší španělské lexikografie. Je v něm obsažena skutečně vyčerpávající slovní zásoba včetně výrazů, které by se v menších slovnících vůbec neobjevily. Jako samostatná hesla jsou uvedeny také různé tvary sloves, u

kterých je uveden odkaz na infinitiv slovesa. V makrostruktúře slovníku je částečně věnován prostor gramaticke španělštiny, to však jen omezeně, protože zde nejsou obsaženy informace například o skloňování a přechylování substantiv, stupňování a srovnávání adjektiv, informace o zájmenech, příslovcích, předložkách, číslovkách. Podle našeho názoru by mělo být obsaženo více těchto údajů, když se jedná o takto obsáhlé dílo. Česká gramatika ve slovníku není uvedena vůbec. Není zde uveden přehled pro vyhledávání slova podle výslovnosti prvního písmene.

Mikrostruktura je členěna na mnoho prvků, pro použití slovníku je třeba uvedené symboly a pravidla nastudovat, protože jejich neznalost by mohla působit potíže při orientaci v heslech. V české a španělské části jsou v některých případech použity odlišné symboly. Na stránkách není uvedeno velké orientační písmeno, což vzhledem k rozsahu díla ztěžuje orientaci. Slovník neobsahuje ilustrace.

12. Česko-španělský odborný slovník, A-O, 1. díl, P-Ž, 2. díl, Zuzana Holá, Computer Press, a.s., Brno, 2009, 1. vydání, ISBN 978-80-251-2239-6

Zuzana Holá, která je překladatelka a tlumočnice.

Slovník má rozměry asi formátu B5, je dvoudílný a oba svazky obsahují celkem 110 000 českých hesel a 250 000 španělských ekvivalentů, tudíž tento titul jednoznačně patří mezi velké slovníky. Je v něm obsažena především klasická a současná odborná terminologie, tedy konkrétně z přírodních a společenských věd, ekonomiky, technických oborů a kultury. Až na výjimky neobsahuje běžné výrazy uvedené v česko-španělských slovnících. Slovník je určen překladatelům a odborníkům. Autorka při tvorbě tohoto slovníku čerpala z Velkého česko-španělského slovníku, jehož autorem je Josef Dubský a kolektiv.

Co se týká makrostruktury slovníku, po úvodních stránkách následuje slovo autorky neboli předmluva, kde autorka popisuje terminologické složení slovníku a děkuje svým spolupracovníkům při tvorbě slovníku. Po této předmluvě je zařazen seznam zkratk použitých ve slovníku. Jak autorka uvádí, nejsou ve slovníku použity zkratky, které považuje za logické a srozumitelné (např. biol. - biologie, geogr. - geografie). Kromě zkratk oborů je zde seznam zemí kde se dané termíny používají (např. (am) - Jižní Amerika, (Gu) - Guatemala). Dále jsou pod seznamem zkratk zařazeny vysvětlivky týkající se mikrostruktury. Následuje slovníková část od písmene A do písmene O. Na konci prvního

dílu je prostor pro poznámky. V navazujícím druhém dílu po úvodních stránkách přímo následuje slovníková část od písmene P do Ž, tento díl v podstatě neobsahuje jiné další prvky makrostruktury.

Hesla jsou ve slovníku řazena do dvou sloupců, v záhlaví v krajním rohu je umístěno první heslo stránky. Na okrajích stránek jsou umístěna příslušná písmena, která se podle pořadí písmen v abecedě posouvají z horního rohu stránky až k dolnímu rohu, což umožňuje snadnější hledání.

Hesla jsou uspořádána podle abecedy, v některých případech jsou hnízdována podle stejného základu. Jsou psána tučně bezpatkovým písmem a každému z heslových slov předchází odrážka v podobě černého puntíku, hesla jsou tak přehledně oddělena. Pokud je pod heslem uveden symbol bílé šipky, znamená to uvedení výrazu v nějakém ustáleném spojení jako příklad použití, přičemž výraz je nahrazen počátečním písmenem s tečkou nebo počátečním písmenem, na které navazuje pomlčka a koncovka tvaru výrazu, není zde použita tilda (str. 627, • **ozvěna** eco; rebombe, (m) o. vlnová eco (m) de onda → **dráha o-y** itinerario de las corrientes de eco).

Drobnou kurzívou jsou psány španělské a české definice výrazu, případně vysvětlivky nebo odkazy. Změna kmenové hlásky u sloves je uvedena v závorce za slovesem. Středníkem jsou oddělena synonyma nebo homonyma výrazu. V případě nejasností u výslovnosti je za heslem uvedeno v závorce „čti“ a následuje výslovnost daného slova (str. 345, • **krosček** crosscheck (m) (**čti krosčé**)). Zkratky (např. organizací) jsou uváděny jako samostatná hesla. Pokud je v hesle uvedeno „(nebo také)“, je třeba při výběru výrazu dávat pozor, jelikož by jeho nesprávné použití mohlo změnit původní význam překládaného textu. V závorkách uvedené „(ale také)“ vyžaduje zvýšenou pozornost, a „(a také)“ znamená, že je nutné brát zřetel na překládané souvislosti.

Tento odborný slovník, jak zmínila autorka v úvodní poznámce, neobsahuje běžné výrazy. Je kombinací slovní zásoby z různých oborů a obsahuje mnoho doplňujících informací a poznámek, například k názvům zemí uvádí jejich mezinárodní kód, mezinárodní zkratku, hlavní město, měnu, zkratku měny, název občanství apod. Proti běžným výrazům je věnován prostor detailům, které by uživatel v případě potřeby pravděpodobně musel vyhledávat v jiných zdrojích, např. v různých encyklopediích. Podle našeho názoru jde o kvalitní shrnutí odborné slovní zásoby.

Co se týká makrostruktury, není ve slovníku zařazen obsah, který by podle našeho názoru měl být součástí všech slovníků. Nejsou uvedeny žádné gramatické údaje, abeceda, výslovnost, přízvuk, nepravidelná slovesa a podobně. Slovník je, jak uvádí autorka, určen překladatelům a odborníkům, pro které jsou tyto informace dobře známé. Nejsou zde obsaženy ilustrace, které by v některých oborech ulehčily pochopení výrazu.

13. Španělsko-český a česko španělský hospodářský slovník, Diccionario económico español-checo checo-español, Vlasta Hlavičková, Olga Macíková, Věra Špígllová, Nakladatelství Fraus, Plzeň, 2003, 1. vydání, ISBN 80-7238-261-6

Doc. PhDr. Vlasta Hlavičková, CSc. je vedoucí sekce CES pro rozvoj evropských jazyků a vedoucí Katedry románských jazyků VŠE. Je autorka a spoluautorka několika slovníků, učebnic pro vysoké školy a odborných statí. Vystudovala Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v oboru španělština, čeština a italština. Byla členkou Poradního sboru ministra školství ČR pro výuku cizích jazyků, spoluautorkou osnov pro výuku španělštiny na základních školách, poradkyní Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání, dále předsedkyní komise pro studium jazyků na VŠ nefilologického zaměření v Radě vysokých škol. Hlavičková je šéfredaktorkou časopisu Cizí jazyky. V roce 2004 byla jmenována Českou konferencí rektorů členkou Poradního sboru Evropské jazykové rady. V roce 2006 získala docentka Hlavičková vyznamenání Řádu Isabely Kastilské.⁷⁰

PhDr. Olga Macíková je odbornou asistentkou Katedry románských jazyků na Fakultě mezinárodních vztahů Vysoké školy ekonomické v Praze, kde vyučuje španělštinu, především odborný jazyk. Macíková několikrát navštívila Španělsko a latinskoamerické země jako je Kuba, Venezuela či Bolívie, kde získala znalosti z oblasti jazyka hovorového i odborného. Tyto znalosti využila při tvorbě učebnic, odborných slovníků a skript pro VŠE.

Tento slovník o velikosti zhruba formátu A5, který obsahuje 30 000 hesel, lze zařadit mezi střední slovníky.

Jak už napovídá název, tento slovník neobsahuje běžnou slovní zásobu, ale výrazy ze současné španělštiny týkající se ekonomie, mezinárodního a vnitřního obchodu, burzovního obchodu, obchodního pracovního práva, bankovníctví, pojišťovnictví, účetnictví a statistiky, daní, správy a řízení podniku, marketingu a reklamy, informačních technologií,

⁷⁰ Dostupné z: <http://www.vse.cz/zpravodaj/1>

personalistiky, dopravy a dalších příbuzných oborů. Jak uvádí redakce nakladatelství, slovník je určen pro „*manažery firem, ekonomy, zaměstnance bank, pracovníky obchodních a účetních oddělení firem, úředníky ve státních institucích, auditory, odborníky, kteří zavádějí moderní informační technologie do řízení podniků, překladatele a tlumočníky, učitele a studenty ekonomických oborů, vědecké pracovníky a všechny ostatní, kteří přicházejí do styku s obchodní španělštinou.*“

Makrostruktura slovníku se výrazně liší od předchozích titulů. Na počátku textu slovníku je dvojjazyčný obsah slovníku, následuje dvojjazyčná předmluva, ve které najdeme výše zmíněné heslové zaměření slovníku a cílové skupiny uživatelů a také poděkování kolegům za spolupráci při tvorbě slovníků. Redakce dále v předmluvě vyzývá k zasílání námětů a připomínek.

V další části jsou uvedena dvojjazyčná pravidla uspořádání slovníku a dvojjazyčný seznam použitých zkratk. Následuje část španělsko-česká a na ní navazuje česko-španělská část. V příloze slovníku je uvedena slovní zásoba týkající se rozvahy, výkazu zisků a ztrát a účtové osnovy.

Heslová slova jsou uvedena tučně bezpatkovým písmem na začátku heslového sloupce. Jsou řazena do dvou sloupců, v záhlaví stránky je umístěno vždy první heslo stránky a ve vnějším rohu každé stránky se nachází příslušné písmeno, kterým hesla na stránce začínají. Hesla jsou řazena abecedně, ale využívá se také hnízdování např. v případě množných čísel, která jsou umístěna pod singulár výrazu, bez ohledu na abecední pořádek (str. 19, **administrativo** správní, administrativní **administrativos** *mpl* administrativa *f* (pracovníci) **admisibilidad** *f* přípustnost *f*). Víceslovná hesla jsou seřazena podle řídicího slova. Každé heslo nebo příklad k heslu začíná na novém řádku, stejně jako idiomy ve kterých se používá daný výraz.

Homofonní výrazy, které se liší pouze velikostí počátečního písmene, jsou řazeny pod sebe, nejprve výraz s malým písmenem a pod něj výraz s velkým písmenem. Terminologická slovní spojení jsou uspořádána podle řídicího slova, kterým je substantivum nebo sloveso (str. 274, **obálka** *f*, **dopisní** *sobre m*). Výjimkou jsou vlastní jména, která jsou uváděna v přirozeném slovosledu. Zkratky jsou řazeny jako samostatná jednoslovná hesla. Ve frázových a příkladových vazbách neboli vazbách podstatných jmen se slovesy, předložkových spojení a terminologických slovních spojení, není heslo řídicím slovem. Tato hesla jsou psána tučnou kurzivou a jsou odsazena od začátku řádku.

V případě uvedení více významů u hesla jsou významy řazeny podle frekvence použití a v případě synonym jsou odděleny čárkou, v případě rozdílných významů jsou odděleny středníkem.

Rody podstatných a přídavných jmen jsou značeny kurzívou písmeny *m*, *f* a *n*. Podstatná jména pomnožná jsou označena zkratkou *pl*.

V závorkách jsou uvedena slova pro vysvětlení nebo doplnění významu hesla nebo slova uvádějící dvojí možné znění překladu, dále jsou v závorkách oborové zkratky, zkratky pro označení stylu psané kurzívou anebo výrazy které mohou, ale nemusí být součástí slovního spojení.

Značka tilda nahrazuje jednoslovný výraz, který se ve slovních spojeních opakuje. Zápis je přehlednější a umožňuje rychlejší vyhledávání (**publicidad** *f* publicita *f*, propagace *f*, reklama *f* ~ **comercial** komerční reklama *f*).

Slovník, jak už bylo zmíněno, je orientován na uživatele z mnoha hospodářských oborů, tím pádem je jeho makrostruktura i slovní zásoba odlišná od slovníků obsahujících slovní zásobu užívanou v běžném životě. Jsou zde uvedeny především výrazy odborné, termíny a terminologická slovní spojení. Uživatel slovníku by měl podle našeho názoru mít znalosti o pravidlech španělského jazyka, což je nejspíše i předpoklad autorů a proto ve slovníku nejsou uvedeny jazykové a gramatické údaje španělštiny ani češtiny, jako např. abeceda, přízvuk, výslovnost, přehled nepravidelných sloves atd. Dále v makrostruktře chybí údaj o excerpovaných textech, vzhledem k odbornosti hesel by podle našeho názoru bylo vhodné uvést, odkud byly zahrnuté výrazy čerpány. Příloha obsahující výrazy například z oblasti účetnictví je užitečným prvkem.

Také mikrostruktura odpovídá zaměření slovníku, je zjednodušená na několik prvků. Vzhledem k jednoznačnosti uvedených termínů není ve slovníku nutné uvádění mnoha doplňujících symbolů. Homonyma nebo různé významy k mnoha výrazům ani předložit nelze. Ilustrace slovník, vzhledem ke své povaze, neuvádí.

14. Slovník z oblasti obchodu a podnikání španělsko-český česko-španělský, Ivana Freitagová, Slezská univerzita Opava, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, Karviná, 1996, ISBN 80-85879-49-2

Tento slovníček obsahuje 1700 hesel, jeho rozměry jsou zhruba A5, má 88 stran a jeho makrostruktura je velmi omezená. Je samozřejmě zařadit ho mezi malé slovníky. Na začátku je uveden obsah slovníku v češtině, následuje úvod slovníku, kde je zmíněna cílová skupina uživatelů slovníku, excerpované texty, makrostruktura a mikrostruktura slovníku. Na první straně španělsko-české části slovníku je uvedena španělská abeceda a to pouze seznamem písmen, bez výslovnosti. Na španělsko-českou část navazuje část česko-španělská, následuje tabulka přehledu vybraných států a jejich měn, tabulka přehledu španělsky mluvících zemí a jejich měn, dále přehled vybraných zkratk (např. OCDE, OTAN, U. E.), neboli zkratk různých organizací nebo ekonomických termínů. Další část je věnována časování nepravidelných sloves, jejichž výčet není úplný, jsou uvedeny skupiny se stejnými výjimkami v časování.

Hesla jsou na každé stránce řazena abecedně do levého sloupce, v pravém sloupci je jejich překlad, heslová slova nejsou odlišena tučným písmem a jejich překlad je velmi stručný bez dalších vysvětlivek či podhesel.

U podstatných jmen je uveden mužský a ženský rod pomocí zkratky „m“ a „f“ psané kurzívou, některá hesla zahrnují i množné číslo označené zkratkou „pl.“. U přídavných jmen je uvedena koncovka pro ženský rod (str. 47, administrativní administrativo, -a). Pokud je tvar totožný pro podstatné či přídavné jméno, jsou oba tyto výrazy označeny (str. 14, comerciante obchodující; m. obchodník). U sloves je uveden pouze dokonavý vid, a pokud se jedná o nepravidelné sloveso, je jeho nepravidelnost uvedena v závorce (str. 17, convertir (ie-i) přeměnit).

Tento slovník je velice stručnou studijní pomůckou, jak je psáno v úvodu, byl vydán především pro účely vzdělávání studentů obchodních fakult, obchodních akademií či uživatelů, kteří španělštinu používají v podnikatelské praxi. Již zmíněnými prameny pro tvorbu tohoto slovníku byly různé ekonomické texty a kniha *Hablando de Negocios*, Edelsa, Madrid, 1993 od autorek jménem Marisa de Prada a Montserrat Bover. Jsou zde obsaženy jak výrazy odborné, tak obecné, které je možné v ekonomických textech nalézt. Neodborná slovní zásoba je tedy omezena na minimum. Oproti hospodářskému slovníku od Vlasty Hlavičkové je v tomto titulu obsažen zlomek hesel. V makrostruktuře chybí většina gramatických údajů,

je v podstatě uvedena pouze španělská abeceda a nepravidelná slovesa. Nenajdeme zde ani informaci, o kolikáté vydání slovníku se jedná. V mikrostruktuře slovníku není uvedeno orientační písmeno na každé stránce, ani první a poslední heslo stránky. Slovník neuvádí homonyma, synonyma, antonyma, výslovnost, ilustrace a mnoho dalších prvků, to je podle našeho názoru dáno zaměřením na obchodní slovní zásobu.

Výhoda slovníku je jeho jednoduché řešení, které umožňuje snadnou orientaci a vyhledávání, nevýhodný je omezený počet hesel.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo analyzovat a porovnat česko-španělské a španělsko-české slovníky na základě daných kritérií získaných studiem děl českých a španělských lexikografů.

Pro zpracování této práce bylo nutné přečíst literaturu o teorii lexikografie, která zahrnuje díla českých a španělských lexikografů, a na základě získaných znalostí určit měřítko pro rozbor slovníků.

Zaměřili jsme se na základní parametry a prvky obsažené ve slovníku, jako je jeho formát (velikost, počet hesel), autorský kolektiv, rok vydání, excerpované texty, okruh uživatelů, makrostruktura (řazení hesel, uvedení předmluvy, gramatických pravidel, příloh, atd.), struktura a aktuálnost obsažené slovní zásoby. Dalším zkoumaným parametrem byla mikrostruktura hesel, grafická podoba slovníkové části a hesel, množství použitých symbolů a informací pro upřesnění hesla (valence, exemplifikace, frazeologie, ilustrace). V závěru analýzy každého slovníku jsme uvedli chybějící prvky a nedostatky slovníku nebo naopak jsme uvedly jeho přednosti oproti ostatním zkoumaným slovníkům.

Parametry a prvky slovníků uvádíme v případech, kde je to možné, do tabulek pro přehlednost zjištěných údajů. Pro přiblížení uvádíme seznam použitých slovníků:

1. *Španělsko-český česko-španělský slovník*, Miroslav Kupčík, Montanex, Ostrava, 1992, ISBN 80-85300-62-1
2. *Praktický slovník španělsko-český česko-španělský*, Libuše Prokopová, Leda, 1999, dotisk 1. vydání 2004, ISBN 80-85927-39-X
3. *Španělsko-český česko-španělský kapesní slovník*, Libuše Prokopová, Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 1991, 5. vydání, ISBN 80-04-25967-7
4. *Španělsko-český česko-španělský slovník, diccionario español-checo checo-español*, Vladimír Uchytíl, Tomáš Uchytíl, SIMON AND SIMON PUBLISHERS, Praha, 2007, 2. vydání, ISBN 978-80-86922-03-4
5. *Španělsko-český česko-španělský slovník, diccionario español-checo checo-español*, Jana Háková, nakladatelství V RÁJI, Praha, 1999, ISBN 80-85894-71-8
6. *Španělsko-český česko-španělský slovník*, Jiří Chalupa a kol., FIN PUBLISHING, Praha, 2008, 1. vydání, ISBN 978-80-86002-88-0

7. *Česko-španělský slovník*, Josef Dubský, Vladimír Rejzek, Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 1988, 3. vydání
8. *Španělsko-český česko-španělský slovník*, Josef Dubský, Vladimír Rejzek, LEDA, 2007, 2. vydání, ISBN 978-80-7335-085-7
9. *Španělsko-český česko-španělský slovník*, kolektiv autorů, FIN PUBLISHING, Olomouc, 2004, 3. vydání, ISBN 80-86002-55-1
10. *Velký česko-španělský slovník*, I. díl A-O, II. díl P-Ž, Josef Dubský a kol., LEDA, ACADEMIA, Praha, 1996, 1. vydání, ISBN 80-200-0366-5 (Academia, Praha, soubor), ISBN 80-85927-23-3 (Leda, Praha, soubor)
11. *Velký španělsko-český slovník*, I. díl A-H, II. díl I-Z, Josef Dubský a kol, Academia, Praha 1993, 2. opravené a rozšířené hledání, ISBN 80-200-0483-1 (soubor).
12. *Česko-španělský odborný slovník*, A-O, 1. díl, P-Ž, 2. díl, Zuzana Holá, Computer Press, a.s., Brno, 2009, 1. vydání, ISBN 978-80-251-2239-6
13. *Španělsko-český a česko španělský hospodářský slovník*, Diccionario económico español-checo checo-español, Vlasta Hlavičková, Olga Macíková, Věra Špígllová, Nakladatelství Fraus, Plzeň, 2003, 1. vydání, ISBN 80-7238-261-6
14. *Slovník z oblasti obchodu a podnikání španělsko-český česko-španělský*, Ivana Freitagová, Slezská univerzita Opava, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, Karviná, 1996, ISBN 80-85879-49-2

V první tabulce jsme se zaměřili na formát slovníku, počet hesel, rok vydání, číslo vydání, uvedení autorského kolektivu a excerpované texty. Tituly jsou v zájmu úspory místa uvedeny pouze číslem svého pořadí v seznamu.

	Formát slovníku	Počet hesel, zařazení slovníku	Rok vydání	Číslo vydání	Jména autorského týmu	Excerpované texty
1.	A7	25 000, malý	1992	neuveďeno	ano	neuveďeno
2.	A6	30 000, střední	1999	první	ano	ano
3.	A6	30 000, střední	1991	páté	ano	neuveďeno

4.	A7	25 000, malý	2007	druhé	ano	neuveдено
5.	A6	10 000, malý	1999	neuveдено	ano	neuveдено
6.	A6	50 000, střední	2008	první	částečně (kolektiv autorů)	částečně (obsáhlejší verze slovníku)
7.	A6	40 000, střední	1988	třetí	ano	ano
8.	A5	60-70 000, střední/velký	2007	druhé	ano	ano
9.	A5	60 000, střední/velký	2004	třetí	neuveдено	ano
10.	A5	150 000, velký	1996	první	ano	ano
11.	A5	150 000, velký	1993	druhé	ano	ano
12.	B5	110 000, velký	2009	první	ano	ano
13.	A5	30 000, střední	2003	první	ano	neuveдено
14.	A5	1700, malý	1996	neuveдено	ano	ano

Tabulka č. 2 - údaje z makrostruktury

Jak je z tabulky patrné, číslo vydání a jména autorského týmu jsou uvedeny u většiny titulů, zásadní nedostatek je ale neuvedení excerpovaných textů, které je patrné u téměř poloviny slovníků. Uživatel se takto může stěží orientovat v kvalitě slovní zásoby a její aktuálnosti, pokud mu její původ není znám. Co se týká bližších informací o autorech, ty jsou uvedeny pouze u pátého titulu s názvem *Španělsko-český česko-španělský slovník, diccionario español-checo checo-español* od autorky Jany Hákové. Naopak u devátého titulu s názvem *Španělsko-český česko-španělský slovník*, vydaného společností FIN PUBLISHING, nejsou uvedena ani jména autorů.

Aktuálnost slovní zásoby lze odvodit z data vydání slovníku. Slovníky vydané více než před dvaceti lety obsahují zčásti již neaktuální slovní zásobu, kde chybí nově vzniklé výrazy a naopak jsou zde uvedeny výrazy nepoužívané.

Co se týká okruhu uživatelů, většina uvedených slovníků obsahuje běžnou slovní zásobu, s přidáním obecně užívaných odborných výrazů. Tyto slovníky jsou tak určeny široké veřejnosti, dále studijním a tlumočnickým potřebám.

Tituly *Česko-španělský odborný slovník* od Zuzany Holé, *Španělsko-český a česko-španělský hospodářský slovník* od Vlasty Hlavičkové, Olgy Macíkové, Věry Špíglové a *Slovník z oblasti obchodu a podnikání španělsko-český česko-španělský* od Ivany Freitagové obsahují hlavně odbornou slovní zásobu a jsou proto spíše určeny odborníkům z oblasti ekonomie, obchodu a podnikání nebo studentům těchto oborů.

Makrostruktura je obdobná u všech slovníků s více či méně rozsáhlými částmi úvodu a příloh. Některé slovníky zahrnují poměrně vyčerpávající soubor gramatických údajů, některé se jimi zabývají okrajově a některé je neuvádějí vůbec. V následující tabulce jsme se zaměřili na uspořádání hesel, (abecední, hnízdové apod.), a dále gramatické údaje (např. časování nepravidelných sloves, skloňování podstatných jmen). Mezi gramatické údaje jsme nezařadili abecedu, výslovnost a přízvuk, jelikož se tyto údaje objevují až na malé výjimky u všech konzultovaných slovníků.

	Řazení hesel	Španělská gramatika	Česká gramatika
1.	abecedně	číslovky	neuveďeno
2.	abecedně	číslovky, nepravidelná slovesa	neuveďeno
3.	abecedně	nepravidelná slovesa, číslovky	neuveďeno
4.	abecedně	číslovky, nepravidelná i pravidelná slovesa, substantiva	číslovky, pravidelná i nepravidelná slovesa, substantiva, adjektiva
5.	abecedně	člen určitý/neurčitý, substantiva, adjektiva, příslovce, zájmena, pravidelná i nepravidelná slovesa, předložky	substantiva, přídavná jména, pravidelná i nepravidelná slovesa, předložky
6.	abecedně	nepravidelná slovesa	substantiva, adjektiva, zájmena, číslovky, slovesa
7.	abecedně	nepravidelná slovesa, defektivní slovesa	neuveďeno
8.	abecedně	defektivní slovesa, pravidelná i nepravidelná slovesa,	neuveďeno
9.	abecedně	pravidelná i nepravidelná slovesa, přídavná jména, číslovky, předložky	neuveďeno
10.	abecedně, hnízdování pravopisných variant stejného slova nebo výrazů se stejným základem tvořená příponami	neuveďeno	neuveďeno
11.	abecedně, hnízdování pravopisných variant stejného slova nebo výrazů se stejným základem tvořená příponami	přídavná jména, defektivní slovesa, pravidelná i nepravidelná slovesa	neuveďeno

12.	abecedně, hnízdování výrazů se stejným základem	neuvedeno	neuvedeno
13.	abecedně, hnízdování množných čísel pod singulár výrazů	neuvedeno	neuvedeno
14	abecedně	nepravidelná slovesa	neuvedeno

Tabulka č. 3. - řazení hesel a gramatika

Z tabulky je vidět, že většina slovníků svá hesla řadí podle abecedy, výjimku tvoří dvousvazkové slovníky *Velký česko-španělský slovník* a *Velký španělsko-český slovník*, oba od Josefa Dubského a kol., které pro své rozměry vyžadují úsporu místa, a slovníky *Česko-španělský odborný slovník* autorky Zuzany Holé a *Španělsko-český a česko španělský hospodářský slovník* od Vlasty Hlavičkové, Olgy Macíkové a Věry Špíglové, které mají větší formát a jsou zaměřené na odbornou slovní zásobu.

Co se týká řazení hesel ve slovnících (abecedně, hnízdově apod.), většina odborníků ho považuje za součást makrostruktury slovníku. Podle našeho názoru je řazení hesel na pomezí makrostruktury a mikrostruktury, protože řazení hesel úzce souvisí s grafickým provedením a vnitřní strukturou hesla.

Dalším hlediskem srovnání slovníků je uvedení španělské a české gramatiky. Jednoznačně převládá španělská gramatika, jelikož všechny slovníky jsou určeny hlavně českým uživatelům, přičemž některé z nich mohou používat španělsky mluvící uživatelé. Slovníky, které gramatiku neuvádějí vůbec nebo jen částečně jsou slovníky odborné a *Velký česko-španělský slovník* od Josefa Dubného.

Mikrostruktura uvedených slovníků se značně liší, ať už zvoleným vzorkem symbolů a upřesňujících informací (valence, rekce, exemplifikace) nebo jejich množstvím.

U slovníků obecných, neoborných se dá říci, že čím více hesel slovník obsahuje, tím složitější je jeho mikrostruktura. Je to dáno vyšším výskytem slov, která je třeba specifikovat v jejich významu. Například kapesní *Španělsko-český česko-španělský slovník* od Miroslava Kupčika obsahuje pouze několik symbolů mikrostruktury, jako je odlišení rodu ženského a mužského nebo uvedení více významů hesla pomocí arabských číslic. Naopak v díle s názvem *Velký španělsko-český slovník* od Josefa Dubského a kol., je mikrostruktura popsána v instrukcích na několika stránkách.

U odborných slovníků bez ohledu na jejich rozměry je mikrostruktura méně členitá než u slovníků obecných, což je dáno tím, že slovní zásoba v nich obsažena je povětšinou složena z termínů, které jsou monosémické a není u nich třeba upřesňovat nebo odlišovat význam.

RESUMEN

El objetivo de este trabajo fue analizar y comparar los diccionarios checo-españoles y español-checos en la base de los criterios obtenidos de las obras de los lexicógrafos checos y españoles.

Nos hemos dedicado a los parámetros y elementos básicos de los diccionarios, como el formato (tamaño de diccionario, número de lemas), el colectivo de autores, la fecha de publicación, los extractos de materiales, los usuarios, la macroestructura (la ordenación de los lemas, la presencia del preámbulo, las reglas de la gramática, la presencia de los anexos, etc.), la estructura y la actualidad del vocabulario. Otro parámetro fue la microestructura de los lemas, el diseño gráfico de los lemas, la cantidad de las informaciones utilizadas para la especificación del significado de los lemas (valencia, ejemplificación, fraseología, ilustraciones) y la cantidad de los símbolos usados. Al final del análisis de cada diccionario hemos identificado los elementos que faltan en la estructura y las deficiencias, así como las características comunes.

En la mayoría de los diccionarios utilizados se puede encontrar la fecha de publicación y los nombres del colectivo de autores. Una deficiencia muy grande es la ausencia de los extractos de materiales, sin dicha información el usuario no puede reconocer la cualidad y la actualidad del vocabulario del diccionario.

Las iformaciones más concretas sobre los autores se presentan solo en uno de los diccionarios, concretamente en *Španělsko-český česko-španělský slovník, diccionario español-checo checo- español* de la autora Jana Háková. El diccionario *Španělsko-český česko-španělský slovník* publicado por la compañía FIN PUBLISHING no presenta un solo nombre de los autores.

La actualidad del vocabulario del diccionario se puede estimar de la fecha de publicación del diccionario. Los diccionarios publicados hace más de veinte años contienen vocabularios que no están actualizados y expresiones que no se utilizan, presentan una ausencia de expresiones nuevas, actuales.

En cuanto a los usuarios, la mayoría de los diccionarios contienen el vocabulario estándar y los términos técnicos comúnmente utilizados. Estos diccionarios pueden ser utilizados por diferentes usuarios del público, los estudiantes o los traductores.

El diccionario *Česko-španělský odborný slovník* de la autora Zuzana Holá, el diccionario *Španělsko-český a česko španělský hospodářský slovník* de Vlasta Hlavičková, Olga Macíková, Věra Špígllová y el diccionario *Slovník z oblasti obchodu a podnikání španělsko-český česko-španělský* de la autora Ivana Freitagová contienen ante todo el vocabulario técnico y por eso se destinan a los expertos del ámbito económico, empresarial y comercial y los estudiantes de estos sectores.

Todos los diccionarios tienen la macroestructura más o menos semejante que difiere en la extensión de las partes introductorias y las partes de los anexos. Algunos de los diccionarios contienen el conjunto grande de reglas gramaticales y otros diccionarios no mencionan nada de estas informaciones.

Podemos constatar, que la mayoría de los diccionarios contienen la información sobre el alfabeto, la pronunciación y el acento. La mayoría de los diccionarios ordena sus lemas alfabéticamente, salvo los diccionarios grandes, el diccionario *Velký česko-španělský slovník* y el diccionario *Velký španělsko-český slovník* del autor Josef Dubský, que utilizan además el sistema de agrupación de los lemas que tienen la misma base o raíz para ahorrar espacio. En el otro grupo que utiliza el sistema de agrupación podemos encontrar los diccionarios especializados como el diccionario *Česko-španělský odborný slovník* autorky de la autora Zuzana Holá y el diccionario *Španělsko-český a česko španělský hospodářský slovník* de las autoras Vlasta Hlavičková, Olgy Macíková a Věra Špígllová.

Otro criterio para la comparación de los diccionarios es la presencia de los datos gramaticales de checo o de español. La mayoría de los datos gramaticales en los diccionarios está relacionada con la lengua española, porque todos los diccionarios responden sobre todo a las necesidades del usuario checo. Los diccionarios que no contienen los datos gramaticales son los diccionarios especializados y el diccionario *Velký česko-španělský slovník* del autor Josef Dubný.

La microestructura de los diccionarios presentes varía considerablemente, podemos mencionar los elementos de la microestructura tales como la cantidad de los símbolos y las informaciones específicas (valencia, rección, ejemplificación).

Podemos decir que los diccionarios grandes no especializados tienen la macroestructura más compleja que los diccionarios pequeños. Los diccionarios grandes contienen más palabras, cuyos significados conviene precisar. Por ejemplo, el diccionario de bolsillo *Španělsko-český česko-španělský slovník* del autor Miroslav Kupčík contiene sólo

unos pocos símbolos como las abreviaturas para distinguir el masculino y el femenino o como los números arábigos para distinguir los significados de las palabras. Al contrario, el diccionario de Dubský que se llama *Velký španělsko-český slovník* define su microestructura en varias páginas.

Los diccionarios especializados sin tener en cuenta su tamaño tienen su estructura menos compleja que los diccionarios generales, porque su vocabulario consta de los términos monosémicos que no necesitan las monosémicas no necesitan ningún proceso de aclaración.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Prameny použité při zpracování teoretické části:

- PETRÁČKOVÁ V., KRAUS J. & kol., (2000), Akademický slovník cizích slov, Academia, Praha
- BAJO PÉREZ E., (2000), Los diccionarios. Introducción a la lexicografía del español, Trea, Gijón
- HAENSCH G., (1997), Los diccionarios del español en el umbral del siglo XXI, Ediciones Universidad de Salamanca, Salamanca
- HAENSCH G., (2003), Los diccionarios bilingües españoles en el umbral del siglo XXI, In: MARTÍN ZORRAQUINO M. A., ALIAGA JIMÉNEZ J. L., La lexicografía hispánica ante el siglo XXI. Balance y perspectivas, Gobierno de Aragón e Institución “Fernando el Católico”, Zaragoza
- HAENSCH G., (2003), Los diccionarios bilingües españoles en el umbral del siglo XXI, In: MARTÍN ZORRAQUINO M. A., ALIAGA JIMÉNEZ J. L., La lexicografía hispánica ante el siglo XXI. Balance y perspectivas, Departamento de Educación, Cultura y Deporte e Institución “Fernando el Católico“, Zaragoza
- HAENSCH G., (1982), Tipología de las obras lexicográficas, In: HAENSCH G. et al., La lexicografía, Editorial Gredos, S.A., Madrid
- HAENSCH G., (1982), Aspectos prácticos de la elaboración de diccionarios, In: HAENSCH G. et al., La lexicografía, Editorial Gredos, S.A., Madrid
- PORTO DAPENA J.-Á. (2002), Manual de técnica lexicográfica, Arco/Libros, S.A., Madrid
- CÓRDOBA RODRÍGUEZ F., (2001), Introducción a la lexicografía española, Univerzita Palackého, Olomouc
- MARTÍNEZ DE SOUSA J., (1995), Diccionario de lexicografía práctica, BIBLOGRAF., S.A., Barcelona
- MARTÍNEZ DE SOUSA J., (2009), Manual básico de lexicografía, Ediciones Trea, S.L., Gijón
- ČERMÁK F., BLATNÁ R.,(1995), Manuál lexikografie, H a H, Jinočany

- ČERMÁK F, (1995), Dvoujazyčný slovník a korpus: některé poznámky (v tisku, rozšířená verze Překladové lexikografie, in Manuál lexikografie 1995
- FILIPEC J., Teorie a praxe jednojazyčného slovníku výkladového, In: ČERMÁK F., BLATNÁ R.,(1995), Manuál lexikografie, H a H, Jinočany
- KOCOUREK R., (1966), K metodě zpracování dvoujazyčného odborného slovníku, In: Československý terminologický časopis, VYDAVATELSTVO SLOVENSKEJ AKADEMIE VIED V BRATISLAVE

Prameny použité v praktické části:

1. KUPČÍK M., (1992), Španělsko-český česko-španělský slovník, Montanex, Ostrava, ISBN 80-85300-62-1
2. PROKOPOVÁ L., (1999), Praktický slovník španělsko-český česko-španělský, Leda, dotisk 1. vydání 2004, ISBN 80-85927-39-X
3. PROKOPOVÁ L., (1991), Španělsko-český česko-španělský kapesní slovník, Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 5. vydání, ISBN 80-04-25967-7
4. UCHYTILOVÁ V., UCHYTILOVÝ T., (2007), Španělsko-český česko-španělský slovník, diccionario español-checo checo- español, SIMON AND SIMON PUBLISHERS, Praha, 2. vydání, ISBN 978-80-86922-03-4
5. HÁKOVÁ J., (1999), Španělsko-český česko-španělský slovník, diccionario español-checo checo- español, nakladatelství V RÁJI, Praha, ISBN 80-85894-71-8
6. CHALUPA J. a kol., (2008), Španělsko-český česko-španělský slovník, FIN PUBLISHING, Praha, 1. vydání, ISBN 978-80-86002-88-0
7. DUBSKÝ J., REJZEK V., (1988), Česko-španělský slovník, Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 3. vydání
8. DUBSKÝ J., REJZEK V., (2007), Španělsko-český česko-španělský slovník, LEDA, 2. vydání, ISBN 978-80-7335-085-7
9. Kolektiv autorů, (2004), Španělsko-český česko-španělský slovník, FIN PUBLISHING, Olomouc, 3. vydání, ISBN 80-86002-55-1
10. DUBSKÝ J. a kol., (1996), Velký česko-španělský slovník, I. díl A-O, II. díl P-Ž, LEDA, ACADEMIA, Praha, 1. vydání, ISBN 80-200-0366-5 (Academia, Praha, soubor), ISBN 80-85927-23-3 (Leda, Praha, soubor)

11. DUBSKÝ J. a kol., (1993), Velký španělsko-český slovník, I. díl A-H, II. díl I-Z, ACADEMIA, Praha, 2. opravené a rozšířené hledání, ISBN 80-200-0483-1 (soubor)
12. HOLÁ Z., (2009), Česko-španělský odborný slovník, A-O, 1. díl, P-Ž, 2. díl, Computer Press, a.s., Brno, 1. vydání, ISBN 978-80-251-2239-6
13. HLAVIČKOVÁ V., MACÍKOVÁ O., ŠPÍGLOVÁ V., (2003), Španělsko-český a česko-španělský hospodářský slovník, Diccionario económico español-checo checo-español, Nakladatelství Fraus, Plzeň, 1. vydání, ISBN 80-7238-261-6
14. FREITAGOVÁ I., (1996), Slovník z oblasti obchodu a podnikání španělsko-český česko-španělský, Slezská univerzita Opava, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, Karviná, ISBN 80-85879-49-2

Internetové zdroje:

- Životopis Vlasty Hlavičkové
<http://www.vse.cz/zpravodaj/1>
- Životopis Josefa Dubského
<http://www.libri.cz/databaze/orient/list.php?od=d&start=11&count=10>
- Životopis Jiřího Chalupy
<http://www.spisovatele.cz/jiri-chalupa>